

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

GAZETECİLİK

**RADYO TELEVİZYON TARİHİ
321GM0025**

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. RADYOCULUĞUN DOĞUŞ VE GELİŞİMİ	3
1.1. Radyoyu Hazırlayan İcatlar	3
1.2. Radyonun İcadı	6
1.3. İlk Yayınlar ve Radyonun Altın Çağı	7
1.4. Televizyon Sonrasında Radyo	9
1.5. Günümüz Dünyasında Radyo Yayınları	9
UYGULAMA FAALİYETİ	12
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	14
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	15
2. TÜRKİYE’DE RADYOCULUĞUN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ	15
2.1. Türkiye’de İlk Radyo Yayıncılığı Çalışmaları	15
2.1.1. Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi (TTTAŞ) Dönemi (1927–1936)	16
2.1.2. PTT Dönemi (1936–1940)	17
2.1.3. Matbuat Umum Müdürlüğü Yayınları (1940 – 1964)	18
2.2. TRT’nin Radyo Yayınları	19
2.2.1. TRT Kanunu ve İlk TRT Yayınları	19
2.2.2. Günümüzde TRT Yayınları	20
2.3. Türkiye’de Özel Radyo Yayıncılığı	21
UYGULAMA	23
FAALİYETİ	23
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	25
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	26
3. DÜNYADA TELEVİZYONCULUĞUN DOĞUŞ VE GELİŞİMİ	26
3.1. Televizyon Yayınlarını Hazırlayan Keşif ve İcatlar	26
3.2. İlk Yayınlar ve TV’nin Yaygınlaşması	28
3.3. Günümüz Dünyasında Televizyon Yayıncılığı	29
3.4. Uluslararası TV Yayıncılık Kuruluşları	31
UYGULAMA FAALİYETİ	33
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	35
ÖĞRENME FAALİYETİ-4	36
4. TÜRKİYE’DE TELEVİZYONCULUĞUN DOĞUŞ VE GELİŞİMİ	36
4.1. İTÜ’nün TV Yayıncılığı Denemeleri	36
4.2. TRT’nin TV Yayınlarının Başlaması ve Gelişmesi	37
4.3. Özel TV’lerin Kurulması ve Gelişmesi	40
4.4. Türkiye’de TV Yayıncılığının Sorunları ve Topluma Etkileri	41
UYGULAMA FAALİYETİ	42
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	44
ÖĞRENME FAALİYETİ-5	45

5. GELECEĞİN YAYIN TEKNOLOJİLERİ.....	45
5.1. Görüntü Kalitesi Konusundaki Gelişmeler	45
5.1.1. Karasal Yayıncılık.....	45
5.1.2. HD Teknolojisi.....	46
5.1.3. Üçboyutlu Televizyon	47
5.2. Televizyon Yayınlarının Zenginleşmesi ve Kişiselleştirilebilmesi.....	47
5.2.1. Tematik Yayıncılık.....	48
5.2.2. TV Yayınlarının Kişiselleştirilebilmesi	48
UYGULAMA FAALİYETİ.....	50
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	52
MODÜL DEĞERLENDİRME	53
CEVAP ANAHTARLARI.....	54
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	56
KAYNAKÇA	57

AÇIKLAMALAR

KOD	321GM0025
ALAN	Gazetecilik/Radyo-Televizyon/Halkla İlişkiler ve Pazarlama
DAL/MESLEK	Alan Ortak
MODÜLÜN ADI	Radyo-Televizyon Tarihi
MODÜLÜN TANIMI	Radyo ve televizyonun dünyada ve Türkiye’de doğuş ve gelişimi ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Türk Basınının Doğuşu ve Gelişimi modülünü almış olmak
YETERLİK	Radyo ve televizyonun doğuş ve gelişimini incelemek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç: Gerekli ortam sağlandığında sinema, radyo ve televizyon yayıncılığının dünyadaki ve Türkiye’deki gelişimini çözümleyebilecek ve günümüzdeki radyo-TV yayıncılığını analiz edebileceksiniz. Amaçlar: <ol style="list-style-type: none">1. Dünyada radyoculuğun doğuşunu analiz edebileceksiniz.2. Türkiye’de radyoculuğun doğuş ve gelişimini analiz edebileceksiniz.3. Dünyada televizyon yayınlarının doğuş ve gelişimini analiz edebileceksiniz.4. Türkiye’de televizyon yayınlarının doğuş ve gelişimini analiz edebileceksiniz.5. Kitle iletişim araçlarının geleceği konusunda öngörülerde bulunabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Radyo ve TV stüdyoları, basın müzeleri, atölye ortamı, Donanım: Çeşitli türde TV ve radyolar, bilgisayar, projeksiyon cihazı, İnternet
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Her faaliyet sonrasında o faaliyetle ilgili değerlendirme soruları ile kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda size ölçme aracı (uygulama, soru-cevap) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci

İlk yaygın kitle iletişim aracı olan gazete ve dergileri sırasıyla sinema, radyo, televizyon ve İnternet takip eder.

Radyo ve televizyonlar yayına başladıkları ilk yıllardan itibaren toplumların yaşayışında köklü değişikliklere sebep oldular. Eğlence alışkanlıklarını değiştirdiler, daha hızlı haber almamızı sağladılar ve insanların evde kaldıkları, tek başına geçirdikleri süreyi arttırdılar.

Bir film şirketi olan Twentieth Century Fox'un Başkanı Daryik F. Zanuck, 1944 yılında –biraz da seyirci kaptırmanın endişesiyle– “Televizyon en geç altı ay içinde piyasadan silinecektir. İnsanlar her akşam böyle bir kutuya bakıp başında oturmak isteyip de ne yapacaklar? Canları çok sıkılır.” demişti. Zanuck'un bu kehaneti gerçekleşmedi, televizyon da radyo gibi milyonlarca insana ulaştı ve on yıllar boyunca etkisini sürdürdü. Bilgisayar ve İnternetin yanı sıra bundan sonra icad edilecek yeni iletişim aygıtları da olacaktır. Ancak hem radyonun hem de televizyonun daha uzun yıllar insan hayatının bir parçası olacağı muhakkaktır.

Bu modül ile dünyada ve ülkemizde radyo ve televizyonun ortaya çıkma ve yaygınlaşma dönemlerine göz atacak, hayatımıza etkilerini inceleyeceğiz. Ayrıca yakın gelecekte bizi ne tip teknolojik gelişmelerin beklediğine göz atacağız.

İlk üretilen televizyonlardan biri

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında, dünyada radyoculuğun doğuşunu analiz edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Radyo ve televizyonun icadından önceki kitle haberleşme araçlarını araştırınız.
- İlk radyo cihazlarının teknik özelliklerini ve şekillerini araştırınız.
- Araştırma işlemleri için basın müzelerini ve TRT müzesini gezebilir, değişik İnternet sitelerinden bilgi toplayabilirsiniz. Evinizde veya yakınlarınızda eski tip radyo alıcı cihazlarından varsa bunları sınıfa getirerek arkadaşlarınızla inceleyiniz.

1. RADYOCULUĞUN DOĞUŞ VE GELİŞİMİ

Radyo kelimesi, Latince radius (ışınlama) ve Yunanca fone (ses) kelimelerinin bir araya gelmesinden oluşan Radyofoni kelimesinin kısaltılmış şeklidir.

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başları, dünyada pek çok icat ve buluşun art arda insanları şaşkınlığa sürüklediği ve toplumsal hayatı değiştirdiği bir zaman dilimidir. Binlerce yıldır hayat tarzında büyük değişiklikler olmayan insanoğlu; yüz yıl gibi bir zaman diliminde uçaklar, trenler ve okyanusları aşabilen dev transatlantiklerle uzun mesafeleri aşmış; telsiz, telefon, radyo ve televizyon ile haberleşme alışkanlıklarını köklü bir biçimde değiştirmiştir.

20. yüzyıldaki en önemli cihazlardan biri olan radyoyu tek bir kişinin icat ettiğini söylemek doğru olmaz. Birbirine yakın zaman dilimlerinde pek çok kişi, radyo alıcıları üzerinde çalışmıştır. Tabii bu cihazdan önce elektriğin, telgrafın, telefonun ve radyo dalgalarının da bulunması gerekmiştir.

Radyonun tarihi temelde üç döneme ayrılabilir: 1- İcatlar dönemi (1860–1920), 2- Radyonun altın çağı (1920–1945), 3- Televizyon sonrasında radyo (1945’den günümüze). Şimdi, radyodan önce haberleşme alanında yapılan önemli icatları ve buluşları inceleyelim.

1.1. Radyoyu Hazırlayan İcatlar

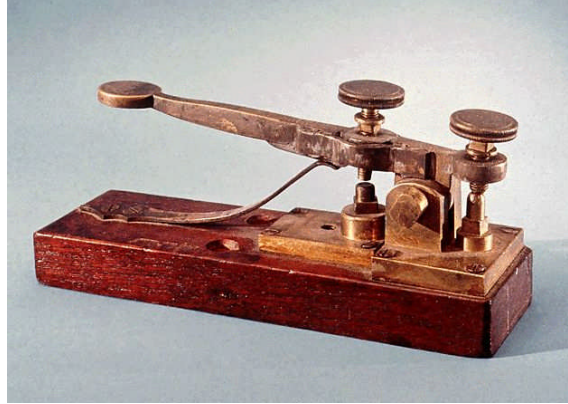
19. yüzyılda yapılmış pek çok icat ve buluşun radyo yayınlarına katkısı olmuştur. Bunlar arasında elektrik, telgraf ve telefonun icadı ile radyo dalgalarının keşfini sayabiliriz. Aynı yıllarda sanayi, ulaşım, tıp ve sosyal bilimler gibi hayatın bütün alanlarında pek çok icatlar, buluşlar yapılmaktaydı.

Telgraf: 1800'lü yıllarda farklı ülkelerden bilim adamları elektromanyetizma üzerine çalışmalar yürütüyorlardı. İngiliz bilim adamları Cooke ve Wheatstone, 1837'de "metal devreler aracılığı ile gönderilen elektrik akımlarının uzak mesafelerde sinyal ve ses anlamı vermesindeki gelişmeler" adıyla ilk telgraf patentini aldılar. Aynı ülkeden Maxwell (1831-1874) elektromanyetizma alanındaki temel matematiksel denklemleri formülize etti.

Resim 1.1: Samuel Morse

ABD'li Samuel Morse ise nokta ve çizgilerden oluşan ve kendi adıyla anılan Morse alfabesini oluşturdu ve buna uygun cihazı hazırladı. Cooke ve Wheatstone ile aynı yıl, 1837'de Mors Cihazı'nın patentini tescil ettirdi. Morse, 1844'te Washington'dan Maryland'daki yardımcısına 4 kelimedenden oluşan ilk telgraf mesajını göndererek telgrafın uzun mesafelerde kullanılabileceğini ispatladı. Mors alfabesinde harfler, cihazın anahtarıyla uzun veya kısa tıklamalar yapılarak kodlanıyor, kilometrelerce uzunlukta döşenmiş kablolarla alıcı merkeze ulaştırılıyor ve buradaki operatörler sinyalleri dinleyerek yazıya aktarıyordu. Örneğin Mors alfabesinde "A" harfi peş peşe bir kısa bir uzun vuruşla, "B" harfi ise bir uzun üç kısa vuruşla kodlanmıştır. Her bir harf için birden çok tıklama yapılmasının gerekmesi, telgrafla uzun metinlerin gönderilmesini engelledi. Ancak telgraf ilk olmanın avantajı sayesinde hızla yaygınlaştı. Pek çok ülkede şehirlerin arasına direkler üzerine telgraf telleri döşendi, hatta okyanusun altına telgraf hattı çekilerek Avrupa Amerika'ya bağlandı.

Resim 1.2: Telgraf anahtarı

Son yıllara kadar özellikle deniz haberleşmesinde acil durumlarda kullanılan "SOS" sinyali ne "Save Our Souls" (ruhlarımızı kurtarın), ne de "Save Our Ship" (Gemimizi kurtarın) anlamına gelir. "S.O.S." harfleri Mors alfabesinde hızlı ve akılda kalıcı bir şekilde yazılabildiği için (üç kısa, üç uzun, üç kısa vuruş) bu üç harf, imdat çağrısı olarak kullanılmaktadır.

A . - -	I " "	Q - - - -	Y - - - -	1 . - - - -
B - - - -	J . - - - -	R . - - - -	Z - - - -	2 . - - - -
C - - - -	K - - - -	S . - - - -	Period . - - - -	3 . - - - -
D - - - -	L . - - - -	T - - - -	Comma - - - -	4 . - - - -
E . - - - -	M - - - -	U . - - - -	? . - - - -	5 . - - - -
F . - - - -	N . - - - -	V . - - - -	/ . - - - -	6 . - - - -
G - - - -	O - - - -	W . - - - -	@ . - - - -	7 . - - - -
H . - - - -	P . - - - -	X . - - - -		8 . - - - -
				9 . - - - -
				0 . - - - -

Şekil 1.1: Mors alfabesinde harflere karşılık gelen uzun ve kısa vuruşları gösteren tablo

Telefon: 1937 yılında ABD’li araştırmacı C. G. Page, demirin mıknatıslanmasındaki hızlı değişimin müzikal bir ses çıkmasına yol açtığını keşfetmişti. Bu deneye katılanlardan bazıları bu buluşla “anlaşılır konuşmaları” göndermenin de mümkün olabileceğini iddia ettiler. Bu iddiayı ispatlama başarısı, 1876 yılında “telefon” adını verdiği cihazın patentini alan ABD’li Graham Bell’e nasip oldu. (Ancak Bell ile aynı gün, benzer bir cihazın patentini almak için başvuruda bulunan Elisha Gray, sadece 2 saat farkla telefonun mucidi olarak anılma şansını kaçırdı.)

Önceleri resmî dairelere ve basın-yayın kuruluşlarına telefon hattı çekilirken zamanla telefon, iş yerlerine ve evlere doğru uzandı. Telefon haberleşmesi pek çok ülkede devlet tekeli tarafından yönetilirken ABD’de özel şirketlere bırakıldı.

Resim 1.3: İlk dönemlerden bir telefon

Radyo dalgaları: Telgraf ve telefon ancak kablolar vasıtasıyla veri aktarımı yapabiliyordu. İngiliz fizikçi James Maxwell, seslerin havadan uzak mesafelere ışık hızına yakın bir hızda (saniyede 300 bin km) yollanmasını sağlayacak “elektromanyetik dalgalar”ın diğer adıyla “radyo dalgaları”nın varlığını keşfetmişti (1865). Alman bilim adamı Hertz ise Maxwell’in bu tezini geliştirdi ve deneylerle ispatladı. Hertz, elektromanyetik dalgalarının ölçü birimine de kendi adını verdi. Bu dalgalar günümüzde radyo-televizyon yayınlarının yanı sıra cep telefonundan uzaktan kumandalı arabalara kadar hayatın pek çok alanında kullanılmaktadır.

Radyo, televizyon, cep telefonu gibi cihazlar, farklı dalga boylarındaki sinyalleri toplayarak bunları ses ve görüntüye çevirirler. Radyo dalgaları vasıtasıyla ses ve görüntünün yanı sıra sayısal veriler (Internet verisi, dijital yayın vs.) göndermek mümkündür. Radyo dalgaları ile ilgili daha detaylı bilgiyi “Radyo Yayıncılığının Temelleri” modülden edinebilirsiniz.

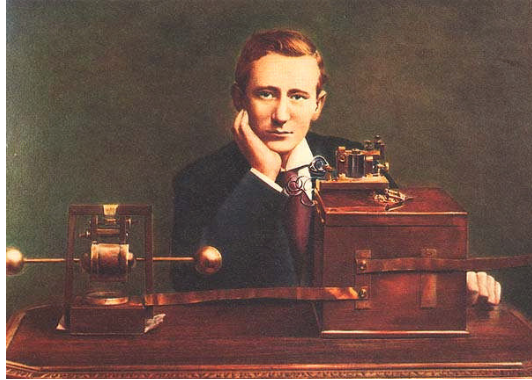
Resim 1.4: James Maxwell

Resim 1.5: Hertz

1.2. Radyonun İcadı

Varlıklı bir İtalyan ailenin çocuğu olan Guglielmo Marconi, küçük yaşlarda radyo dalgaları üzerine çalışmalara başladı. Bu dalgalarla odasından, alt kattaki zili çalmayı başardı. Küçük Marconi'nin bir tepeye kurduğu antenle, tepede ateşlediği tüfeğin sesini uzaktaki evine ulaştırabildiğini gören aile, buluşun önemini anladı. İtalyan yetkililerden ilgi göremeyince Marconi, annesiyle birlikte radyosunu İngiltere'ye götürdü. Cihaz özellikle ordu yetkililerinin ve denizcilerin büyük ilgisini çekti, başka ülkelerden bu icadı görmeye gelenler oldu. Marconi 1899'da ABD'ye giderek henüz 25 yaşındayken “Marconi Amerikan Telsiz Şirketi”ni kurdu.

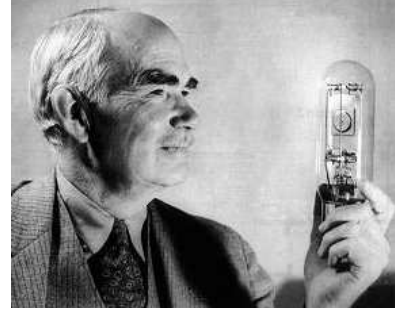
Resim 1.6: Marconi radyosuyla

Ticari ve askeri gemiler için telsiz cihazları imalatına başladı.

Marconi her ne kadar “radyonun babası” olarak adlandırılrsa da yaptığı cihaz, sesi düzenli dalgalar biçiminde gönderemiyordu. Fransız Lee de Forest, 1907 yılında icad ettiği “Boşluk tüpü” (vacuum tube) ile radyoların sesinin çok daha kaliteli ve kesintisiz yayınlanabilmesini sağladı. Bu tarihten sonra pek çok ülkede deneme amaçlı radyo yayınları yapılmaya başlandı.

Aslında pek çok kişi bu alanda çalışmalar yürütmüştür ama radyonun icadında yukarıda adı geçen dört kişiyi öncelikle saymak gerekir: Radyo dalgalarını keşfeden İngiliz Maxwell, bunu deneylerle ispatlayan Alman Hertz, alıcı cihazları üreten İtalyan Marconi ve sesin daha kaliteli/kesintisiz aktarımını sağlayan Fransız Lee de Forest.

Radyoya doğrudan veya dolaylı olarak emeği geçen onlarca bilim adamı arasında Branly, Righi, Barden, Shocley, Fleming, Fessender, Popoff, Edison ve Tesla'yı da saymak gerekir. Tüm bu keşif ve icatlardan sonra artık halka açık radyo yayınları başlayabilirdi.

Resim 1.7: Forest ve boşluk tüpü

1.3. İlk Yayınlar ve Radyonun Altın Çağı

1906'nın Noel akşamı, bir Kanadalı olan Reginald Fessenden ilk defa uzun mesafeye konulu radyo yayını gerçekleştirmeyi başardı. Bir konserden canlı yayın yaptığı ve kendisinin de bir şarkı söylediği bu yayın, Karayip adalarından bile dinlenebilmişti. Okyanusta yol alan gemilerdeki telsiz operatörleri, telsiz sinyallerini dinlerken duydukları müzikle şaşkına dönmüşlerdi. Fessenden bilinmeyen dinleyicilerine bir şarkı da söylemiş ve "Eğer beni duyan birileri varsa, lütfen Brant Rock'taki Bay Fessenden'e mektup yazın" diye seslenmişti.

Resim1.8: Taşınabilir boyutlardaki ilk radyolardan biri

Amatör radyocular Birinci Dünya Savaşı öncesi gökyüzünü uçuşan seslerle doldurdu. Konuşmalar ve müzik gittikçe gökyüzünde birbirine karışmaya başladı; bunun üzerine ABD'de 1912'de çıkartılan bir kanunla ses yayını izne bağlandı.

Birinci Dünya Savaşı dünyanın üzerine bir kara bulut gibi çökerken amatörlerin eğlencesi olan radyo da ordunun savaş araçlarından biri oldu ve propaganda yapmak ve moral vermek gibi önemli görevler üstlendi. Savaş bittiğinde radyo sivil yaşamda hızlı bir biçimde yayılıverdi ve yayınlar profesyonelleşti.

1920’de ABD’de özel sektöre ait ilk radyo istasyonu, düzenli yayınlara başladı. Sadece iki yıl içinde bu ülkede radyo istasyonu sayısı 200’ü aştı. Bu dönemde radyo yayınlarının bir propaganda aracı olarak önemi ve gücü kavranmış, çeşitli sivil ve siyasi gruplar tarafından radyolar insanları etkileme aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1920–1930 arasında Asya ve Afrika’daki birkaç küçük ülke dışında çoğu ülke radyo yayınlarını başlattı. Düzenli radyo yayınları İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği’nde 1922, Almanya’da 1923, Türkiye’de ise 1927’de başladı.

Bu yeni buluş ile kişinin haber alma, eğlenme, hatta eğitim ve kültür faaliyeti için evinden çıkması, bu hizmetlerin bulunduğu yere gitmesi mecburiyeti ortadan kalkıyordu. Ancak radyonun kitlesel haberleşme aracı olarak yayına başladığı ilk yıllar, günümüzdeki gelişmiş durumdan çok uzaktı. Radyo yayınlarında yer alan her şey tür ve biçim olarak ilk kez uygulanmaktaydı. Bu sebeple ilk yayınlar daha çok haber ve müzikten oluşuyordu.

Resim 1.9: Eski tip bir radyo

Radyoculuk tüm dünyada 1927–1945 yılları arasında altın çağını yaşadı. Bu olgunluk döneminde yayınlar hem teknik hem de içerik olarak hızla gelişti. Dalga boylarının tahsisi için uluslararası birçok toplantı yapılarak uzun mesafeli frekanslar ülkeler arasında bu yıllarda paylaşıldı.

1935 yılında FM bandının bulunması ve kullanılmaya başlanması parazitsiz ve daha kaliteli ses yayını yapma imkânı verdi. 1948’de radyolarda tüplerin yerini alacak transistörlerin üretilmesi, çok daha küçük boyutlu ve daha az enerji harcayan radyoların üretilmesini sağladı.

Radyo yayınlarının en hızlı geliştiği ülke ABD’ydi. 1927 yılına gelindiğinde bu ülkede 700 radyo istasyonu ve 7 milyon radyo alıcısı bulunuyordu. 1930’ların sonuna gelindiğindeyse iki büyük şirket radyo piyasasına hâkim oldu: NBC ve CBS. Hükümetin çıkarttığı anti-tekelleştirme kanunuyla NBC ikiye bölündü ve ABC doğdu. 1938’de ünlü yönetmen Orson Welles radyoda H. G. Wells’in “Dünyalar Savaşı” adlı romanından Marslıların dünyayı işgale başladığıyla ilgili bir bölümü, haber tarzında okudu. İnsanların radyoya güveni o derece fazlaydı ki tam bir panik havası yaşandı, intihar edenler bile oldu.

1.4. Televizyon Sonrasında Radyo

İkinci Dünya Savaşı'nın bitimiyle dünyada televizyon yayınları konusundaki çalışmalar hızlandı ve ilk yayınlar başladı. Sesin yanı sıra görüntü de sunan televizyon, radyonun altın çağını bir daha geri dönmek üzere bitirmiş oldu. Evlerdeki radyo alıcıları yerlerini TV cihazlarına bıraktı. Bu dönemde radyolar içeriğini çeşitlendirerek ve TV'de olmayan avantajlarını kullanarak ayakta kalmaya çalıştılar.

Televizyon, radyo ve sinemanın toplamıdır ancak ikisini ortaya çıkartan ihtiyaçların tümüne birden karşılık veremediği için radyo da sinema da günümüzde hâlâ vardır.

1.5. Günümüz Dünyasında Radyo Yayınları

1960'larda radyoculuk yeni bir toparlanma içine girmiştir. Evde, iş yerinde, arabada, hatta küçük alıcılar sayesinde yolda yürürken bile dinlenebilen radyo, geniş bir kesime ulaşmayı bugün de sürdürmektedir. Ayrıca radyo görüntü sunmadığı için hayal gücüne seslenmeyi de başarabilmektedir.

Günümüzde gelişmiş bazı ülkelerdeki radyoculuğun durumu kısaca şöyledir:

ABD: Ulusal ve yerel, değişik amaçlara dönük binlerce özel radyo yayın yapmaktadır. ABD'de kamu yayıncılığı yapan radyolar da vardır. Bunların en büyüğü dünyada 53 dilde yayın yapan Voice of America (Amerika'nın Sesi Radyosu)'dır. Sovyet Bloğunun yıkılmasında büyük önemi olan VOA, günümüzde Afganistan, İran ve Irak üzerinde yoğunlaşmıştır. Propaganda ağırlıklı yayınları olan VOA, Türkiye'ye yönelik yayın da yapmaktadır.

Ayrıca haber, eğlence ve kültür alanında ürettiği programları özel radyolara satan NPR (National Public Radio) adlı bir kamusal yapımcı kuruluş da vardır. NPR bizzat radyo yayını yapmaz, gelirini devlet bütçesinden, bağışlardan ve paket program satışlarından elde eder.

İngiltere: Bu ülkede kamu yayıncılığı daha ön plandadır. İngiltere’de radyo denince akla ilk gelecek isim BBC’dir (British Broadcasting Corporation). İngiltere’de 1927’den 1972’ye kadar radyo yayınları BBC’nin tekelinde kalmıştır. BBC yayıncılık bakımından özerktir, hükümetin değil, İngiliz devletinin, kraliçenin ve halkın menfaati için yayın yapar. BBC gelirini reklâmdan çok radyo ve TV alıcılarından alınan vergiyle elde eder. BBC, 30’dan fazla dilde yayın yapan, kapsama alanı bakımından en büyük radyo-TV örgütlenmesidir.

Fransa: Radyo yayıncılığı İngiltere’ye göre daha çok özel sektörün elindedir. Bugün sayıları 2 bine yaklaşan radyolar arasında Arap, Yahudi, Kuzey Afrikalı, Ermeni, Türk gibi azınlıklara ait olanlar da vardır. Devlete ait olan RF 1 (Radio France 1) Fransızca konuşan ülkelere; RF 2 ise Portekizce, İspanyolca, İspanyolca ve Afrika dillerini konuşan ülkelere yayın yapar.

İtalya: Kamu yayıncılığı yapan RAI (Radiotelevisione İtaliana) dışında binden fazla özel radyo bulunmaktadır.

Almanya: Ulusal radyo yayıncılığı devlet tekelindedir. (DW: Deutsche Welle) Ancak kişilere ait bölgesel ve yerel radyolar da bulunmaktadır.

Japonya: Kamusal yayıncılığı hiç reklâm almayan NHK yapar. İlkeleri inandırıcılık,

süreklilik ve zenginlik olarak sıralanan NHK, tüm dünyada 22 dilde 24 saat yayın yapar. Önemli diğer Japon radyoları Radio Nippon ve Radio Japan'dir.

UYGULAMA FAALİYETİ

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
<ul style="list-style-type: none">➤ www.learnmorsecode.com/ adresindeki “hear slow morse code” linkine tıklayarak Morse alfabesi mp3’ünü indiriniz. Dinlediğiniz harfleri bu öğrenme faaliyetinde Şekil 1’deki Mors alfabesi tablosundan takip ediniz.➤ Defterinize Morse alfabesiyle kelimeler yazınız. Yazdıklarınızın doğru olup olmadığını Telsiz ve Radyo Amatörleri Cemiyeti’nin sitesindeki http://www.trac.org.tr/morse.php linkinden kontrol ediniz.➤ Radyoyu hazırlayan icatları sıralayınız.➤ İlk yayınların teknik ve içerik bakımından analizini yapınız.➤ Radyo yayınlarının altın çağını analiz ediniz.➤ Günümüz dünyasında radyoculuğu analiz ediniz.	<p>➤ Keşif ve icat kelimelerinin arasındaki farka dikkat ediniz. Varolan bir şeyi ortaya çıkartmak, yerçekimi, elektromanyetik dalgalar gibi tabiat kanunlarını veya kumlara gömülü bir piramidi ortaya çıkartmak keşiftir. Tabiat kanunlarına uygulayarak yeni bir ürün oluşturmak ise icat olarak adlandırılır. Otomobil, radyo, bilgisayar birer icattır.</p>

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre yaptığınız çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet / Hayır“ seçeneklerinden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

	DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1	Mors alfabesiyle ilgili alıştırmaları yaptınız mı?		
2	Radyoyu hazırlayan icatları sıraladınız mı?		
3	İlk yayınların teknik ve içerik bakımından analizini yaptınız mı?		
4	Radyo yayınlarının altın çağını analiz ettiniz mi?		
5	Günümüz dünyasında radyoculuğu analiz ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınız arasında “Hayır” yoksa bir sonraki öğrenme faaliyetine geçebilirsiniz. Eğer “Hayır” cevabı vermişseniz, yapamadığınız işlemi ve varsa konularını tekrar ederek ya da öğretmeninizden yardım alarak eksikliğinizi gideriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıda verilen ifadelerin başındaki boşluğa doğru ise (D) yanlış ise (Y)koyunuz.

1. ()Radyo kelimesi, Latince radius ve Yunanca fone kelimelerinin birleşmesinden oluşan radyofoni kelimesinin kısaltılmış halidir.
2. ()Samuel Morse nokta ve çizgilerden oluşan ve telgraf haberleşmesinden kullanılan ve kendi adıyla anılan alfabeyi oluşturmuştur.
3. ()Telefon cihazının mucidi Maxwell'dir.
4. 1927-1945 yılları arası "radyoculuğun altın çağı" olarak adlandırılır.
5. ABD'de kamu yayıncılığını RAI üstlenmiştir.

Aşağıdaki boşlukları doğru sözcüklerle doldurunuz

6. Radyo cihazını üreten İtalyan, "Radyonun Babası" olarak isimlendirilmiştir.
7. İlk uzun mesafe ses yayını 'da, düzenli radyo yayınları 'de yapılmıştır.
8. Dünyanın kapsama alanı en geniş radyo kuruluşu İngiltere merkezli 'dir.

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Türkiye’de radyoculuğun doğuş ve gelişimini analiz edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- TRT’nin Internet sitesini gezerek kurum hakkında bilgi toplayınız.
- Türkiye’de özel radyo kuruluşlarının yayınları hakkında bilgi edininiz.
- Araştırma için radyo kuruluşlarını, Interneti ve kütüphaneleri kullanabilirsiniz. Kazanmış olduğunuz bilgi ve deneyimleri arkadaş grubunuz ile paylaşınız.

2. TÜRKİYE’DE RADYOCULUĞUN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

2.1. Türkiye’de İlk Radyo Yayıncılığı Çalışmaları

Başka ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de ilk radyo denemelerini gerçekleştirenler amatörlerdi. Bu amatör radyocular kendi ürettikleri basit alıcılarla yabancı radyoları dinlemişler ve dar kapsamlı yayın denemeleri yapmışlardır. 1921 yılında Muallim Mektebi’nde verilen bir musiki konserinin İstanbul Üniversitesi’nde radyo vasıtasıyla dinletildiği de kayıtlar arasındadır.

Radyonun, Türkiye’de o yıllarda bilinen adıyla “telsiz telefon”un Türkiye’ye resmen girişi ise telsiz telgrafla olmuştur. Kurtuluş Savaşı yıllarında kitle iletişimin önemini iyi anlayan Cumhuriyet Yönetimi, 1925 yılında Ankara ve İstanbul’da birer telsiz istasyonu, memleket genelinde de telsiz şebekesi kurma çalışmalarına başlamıştır. PTT yönetimi 1927 yılında hizmete giren telgraf vericilerine gerektiği zamanlarda radyo yayını yapmayı sağlayacak donanımı da ekletmişti.

Resim 2.1: Eski tip bir radio alıcısı

2.1.1. Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi (TTTAŞ) Dönemi (1927–1936)

Telsiz vericilerinin henüz inşası bile bitmeden Türkiye’de “telsiz telefon”, yani radyo yayıncılığı yapma hazırlıkları başlamıştı. 1926 yılında çıkartılan bir kanunla, Ankara ve İstanbul’da kurulan verici istasyonlarının işletilmesi, başka illerde hükümet izniyle alıcı/verici kurulması ve işletilmesi izni 10 yıl süreyle Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi (TTTAŞ) adındaki yeni kurulmuş özel bir şirkete verildi. Şirket, telsiz ve telefon haberleşmesi dışında radyo yayını imtiyazına da sahipti. Bu şirketin sermayesinin yüzde 40’ı İş Bankası’na, yüzde 30’u Anadolu Ajansı’na, geri kalan yüzde 30’u ise üç tecrübeli gazeteciye (Falih Rıfki Atay, Cemal Hüsnü Taray ve Sedat Nuri İleri) aitti.

TTTAŞ’in kurulmasından sonra radyo yayını yapmak için hükümete başvurması bazılarınca pek hoş karşılanmamıştı. Bu engel, Atatürk’ün talimatıyla aşıldı. Türkiye’nin ilk radyocularından Hayrettin Bey (Hayreden) bu konuyla ilgili hatırasını şöyle anlatıyor:

“Kendisine bu teşebbüsten bahsetmişler, ‘Aleti getirsin de dinleyelim’ demiş. Bir gün kendi yaptığım alıcıyı alıp Orman Çiftliği’ne götürdüm. İstasyon ararken tesadüfen karşımıza Rus Radyosu çıktı. Atatürk Sofya’da ateşe iken az çok Rusçaya kulağı dolgundu. Dinledi, dinledi, birden herkesi susturdu: ‘Efendiler, bakın propaganda yapıyorlar.’ dedi. Derhal istasyonun kurulmasını emrettiler.”

TTTAŞ 1927 yılının Mart ve Nisan aylarında, İstanbul’da deneme yayınlarına yaptı. ABD ve İngiltere’de radyo yayınlarının başlamasından sadece 5 yıl sonra, Mayıs 1927’de Türkiye’de düzenli radyo yayınları başladı.

“Allo allo... Muhterem samiin (dinleyiciler)... Burası İstanbul Telsiz Telefonu... 1200 metre tul-u mevç (dalga boyu), 250 kilosikl. Şimdi akşam neşriyatımıza başlıyoruz.”

6 Mayıs 1927’de Türkiye radyolarının ilk spikeri Sadullah Gazi Evranos’un yaptığı bu anonsla başlayan yayınlar, akşamları birkaç saat sürüyordu ve genellikle müzik ile haberlerden oluşuyordu. Eminönü Sirkeci’deki Büyük Postane’nin üst katında radyoya ayrılan iki odanın birisi stüdyo, diğerinde ise teknik oda olarak düzenlenmişti. 1927 yılına ait bir günün yayın akışı şöyleydi:

19.00 Stüdyo musiki heyetinden şevkivza Faslı. 19.30 Esham (hisse senedi, devlet tahvili) ve Tahvilat Borsası haberleri, 19.40. Telsiz Telefon Orkestrası, 20.10 Zahir Borsası haberleri, 20.20 Telsiz Telefon Musiki Heyeti, 20.50 Anadolu Ajansı haberleri, 21.00 Telsiz Telefon Orkestrası, 21.30 Teganni, Matmazel Apostoldi tarafından. 21.45 Orkestra.

TTTAŞ’nin başlıca iki geliri vardı. Bunlardan birincisi, radyo sahiplerinden her yıl alınacak “ruhsat bedeli”, ikincisi ise radyo satın alan her müşterinin ödediği “damga resmi”dir. Şirket radyoyu yaygınlaştırmak için çeşitli kampanyalar düzenlese de ilk yayın yıllarında umduğu abone sayısına ulaşamadı. Sürekli zarar eden şirket, çalışanlarına ücret ödeyememeye başladı, elektrik borcundan dolayı radyonun enerjisi kesildi.

Kısa aralıklar verilse de TTTAŞ'nin İstanbul ve Ankara merkezli radyo yayınları 1936'ya kadar devlet yardımıyla devam etti. Şirket, radyo yayınlarını tanıtmak için "Telsiz" adında bir de dergi çıkarttı.

Resim 2.2: Türkiye’de ilk radyo yayınlarının yapıldığı, İstanbul Sirkeci’deki Büyük Postane binası

Radyonun söz programları arasında eğitim amaçlı olan programlar (Arıcılık Saati, Çocuklara Öğütler, Tayyareci Konuşuyor, Dişçinin Saati vb.) öne çıkıyordu. Futbol karşılaşmalarının naklen yayınlanması ve jimnastik dersleri de beğenilen yayınlar arasındaydı.

1933 yılında Markoni şirketiyle yeni bir radyo vericisiyle stüdyosu kurulması için görüşmeler yapan iktidar, 1936'ya gelindiğinde TTTAŞ'nin 10 yıllık sözleşmesini uzatmayarak radyo yayıncılığı işini kendi üzerine aldı. İktidarın radyoculuğu devletleştirme sebepleri arasında TTTAŞ'nin radyoyu yaygınlaştıramaması ve sürekli zarar etmesi gösterilebilir. Ayrıca yine bu yıllarda yegâne müziğin Batı müziği olduğunu iddia eden bazı kesimler, radyonun Türk Müziği ile Batı Müziği'ne eşit miktarlarda yer vermesini fazla bulmuş ve Türk Müziği yayınları 1934'te tamamen durdurulmuştur. (Bu yasak 1936'da kaldırıldı.)

2.1.2. PTT Dönemi (1936–1940)

1936 yılında TTTAŞ'nin sözleşmesi uzatılmadı ve yayın yapma yetkisi bir kararnameyle PTT'ye devredildi. 1937 yılında çıkartılan Telsiz Kanunu'yla ruhsatsız radyo alıcısı kullananlara ağır cezalar getirildi. Hem bu cezalar, hem de 2. Dünya Savaşı'nın başlaması, ruhsatlı radyo dinleyici sayısını, dolayısıyla radyonun gelirini arttırdı.

1936'da 10 bin civarında olan ruhsatlı radyo sayısı 1939'da 50 bini aştı.

Bu kısa dönemde Ankara'da yeni bir verici istasyonu ve Radyoevi binası inşa edildi. 1940'a kadar süren PTT dönemi yayınlarında ağırlıklı olarak haberler, eğitici programlar, kültür sanat programları, işçi ve köylü programları, çocuk programları, kadın ve ev yaşamı programları, dinleyici mektupları ile eğlence ve spor programları yer alıyordu.

2.1.3. Matbuat Umum Müdürlüğü Yayınları (1940 – 1964)

Bir yandan PTT'nin yayıncılıktaki tecrübesizliği, diğer yandan 2. Dünya Savaşı'nın yoğun propaganda ortamında radyonun yetersizliği devleti yeni bir düzenleme yapmaya mecbur kıldı. Tüm basın, yayın ve propaganda araçlarını tek elde toplamak amacıyla 1940 yılında Matbuat Umum Müdürlüğü kuruldu ve radyo yayınları bu müdürlüğe bağlandı.

Tek partili dönemde radyo yayınları tümüyle iktidarın kontrol ve denetimindeydi. 1946'da çok partili demokrasiye geçilmesi ve 1950'de Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi, iktidar ve muhalefet arasında radyo yayınları ve propaganda konusunda uzun süren tartışmalara sebep oldu. 27 Mayıs 1960'da yapılan darbeyle, 3. kez seçimle gelmiş bir iktidar düşürüldü.

ÜLKENİN ADI	1950	1954	1960
ABD	560	769	941
İngiltere	244	-	289
Bulgaristan	31	-	182
Yunanistan	22	49	-
Meksika	73	-	95
Mısır	13	29	58
Suriye	15	-	57
TÜRKİYE	17	41	49
İran	11	-	45

Şekil 2.1: Çeşitli ülkelerde her bin kişiye düşen radyo alıcısı sayısı.

Matbuat Umum Müdürlüğü döneminde radyo yayıncılığı daha profesyonelleşse de Türkiye'nin pek çok bölgesi hâlâ kapsama alanına girmiş değildi. Radyoculuğa Türkiye'den daha sonra başlayan komşu ülkelerde bile radyo, ülkemizden daha hızlı yaygınlık kazanmıştı. 1964 yılına gelindiğinde Türkiye'de alıcı sayısı sadece 2 milyon civarındaydı. Yavaş yaygınlaşma sebepleri arasında bir radyonun ortalama bir memurun maaşı kadar fiyata satılması ve radyo vericilerinin nüfusun ancak yarısına ulaşması da sayılabilir.

2.2. TRT'nin Radyo Yayınları

2.2.1. TRT Kanunu ve İlk TRT Yayınları

Radyo yayınları, 1964'de çıkartılan 359 sayılı TRT Kanunu ile Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'na (TRT) devredilmiştir. Yeni kanuna göre, bir kamu tüzel kişiliği olarak düzenlenen TRT, 5 yıllığına atanan ve hiçbir şekilde görevden uzaklaştırılmayacak 9 üyeden oluşan bir yönetim kurulu tarafından yönetilecekti. TRT genel müdürü de yönetim kurulu tarafından belirlenecekti. 1960 Anayasası'na dayanarak kurulan TRT'nin hukuki yapısında 1971 ve 1980 darbeleri ile bazı değişiklikler yapıldı, kurumun özerkliği tırpanlandı..

Resim 2.3: Harbiye semtinde bulunan TRT İstanbul Radyosu

TRT döneminde memleketin değişik illerinde güçlü radyo istasyonları kuruldu. Tam gün yayına geçildi. Programlar daha profesyonel ekipler tarafından hazırlanmaya başlandı. Genellikle eğitim ve kültür türünde hazırlanan söz programları (Bir Portre, Kitap Saati, Uyanan Afrika, Türk Romanında Köy, Hayata Bakış vb.) günlük, haftalık, 15 günlük veya aylık aralıklarla yayınlandı.

Radyoda birçok eğitim programı da yayınlanıyordu; “Ocakbaşı”, Tarla Dönüşü”, “Köy Odası” kırsal kesime; “Ev İçin” kadınlara; “Gençlik Saati” gençliğe seslenen programlardan bazılarıydı. “Tekniğe Açılan Kapılar”, “Dünden Kalanlar”, “Hangi Mesleği Seçelim”, “Evlilik” gibi programlar ise genel dinleyici grubuna hitap ediyordu.

1974 yılında TRT'nin radyo sayısı TRT-1, TRT-2 ve TRT-3 olmak üzere üçe çıktı. Aynı yıl içinde birden fazla küçük bölüm barındıran “kuşak programlar”ın yayınına başlandı. Daha sonraları başlayan “Arkası Yarın” ve “Radyo Tiyatrosu” gibi radyo dramaları, büyük dinleyici kitlelerine ulaştı. TRT'nin bölgesel radyoları ise bazı saatlerde TRT-1 ile yaptıkları ortak yayınların dışında, yayın alanlarına giren bölgelerin özellik ve ihtiyaçlarını göz önüne alarak haber ve programlar sundular.

TRT, yayın ağını Türkiye dışına genişleterek 1964 yılında “Kıbrıs'ın Sesi” radyosunu açtı. 1975'de Arapça, Romence, Yunanca, Bulgarca, Sırp-Hırvatça, Almanca, Farsça ve İngilizce yayınlara başladı. 1982 yılına gelindiğine yayın yapılan bölgeler Avrupa, Amerika, Balkanlar, Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Uzakdoğu'ya genişledi ve yayın yapılan dil sayısı 15'e çıktı.

2.2.2. Günümüzde TRT Yayınları

TRT'nin günümüzde ulusal boyutta yayını Radyo-1, Radyo-2 (TRT FM) Radyo-3 ve Radyo-4 ile devam ettirilmektedir. Bölgesel radyolar İstanbul, İzmir, Antalya, Çukurova, Erzurum, GAP/Diyarbakır ile Trabzon Radyoları'dır. Ayrıca TRT bünyesinde Hatay iline dönük yayın yapan Hatay İl Radyosu, turizm bölgelerine yönelik yabancı dillerde yayınıyla Turizm Radyosu faaliyettedir.

TRT'nin ulusal radyo istasyonlarında müzik ve program türlerinin dağılımı şöyledir:

Radyo-1: Genel dinleyici kitlesine hitap eder. Kültür, drama, müzik ve eğlence programları ile haberler ve spor programları yayınlamaktadır. Radyo-1'deki müzik türü Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği ve Pop Müzikten (yerli-yabancı) oluşur.

Radyo-2 (TRT-FM): Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği ve yerli-yabancı pop müzik ile haber yayınlamaktadır. Yapımlara renk katmak için aralarda kısa söz unsurlarına yer verilebilir.

Radyo-3: Klasik Batı Müziği (Çoksesli Sanat Müziği), Hafif Batı Müziği, Caz Müziği, Opera ve Bale Müziğinin yer aldığı programlar ile haber yayınlamaktadır.

Radyo-4: Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği ve haber yayınlamaktadır.

Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu'nun yurtdışı yayınları Türkiye'nin Sesi Radyosu (Voice of Turkey-VOT) adı altında 24 dilde yapılmaktadır. Bu yayınlar hem Anadolu dışındaki soydaşlarımıza hem de komşu ülkelerdeki milletlere Türkiye hakkında doğru bilgi aktarmak ve ilişkilerimizi sağlamlaştırmak amacı gütmektedir. TRT, dünyada kamusal radyo yayıncılığında hem kapsama alanı, hem de yayın yapılan dil sayısı bakımından İngiliz yayıncı kuruluş BBC'nin ardından dünyadaki ikinci büyük kuruluştur. TRT, yayıncılık giderlerini devlet desteğinin yanında radyo-TV cihazları satışı sırasında alınan bandrol vergisi ve reklam gelirleriyle karşılar.

2.3. Türkiye'de Özel Radyo Yayıncılığı

Televizyonun 1950'li yıllarda ülkemize gelmesiyle ikinci plana düşen radyo, özel radyo yayınlarının 1990'lı yılların başında başlamasıyla yeniden popüler oldu. 1989 yılında faaliyete geçirilen Bakırköy Belediye Radyosu, kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle mühürlendi. Yoğun tartışmalara sebep olan bu girişimi 1992 yılında "Kent FM" adlı ilk özel radyo yayını izledi. 1982 Anayasası'ndaki radyo-TV yayıncılığının devlet tekelinde olduğunu belirten hükme rağmen Süper FM, Metro FM, İstanbul FM, Best FM gibi özel radyolar art arda faaliyete geçti. FM bandından yayın yapan bu radyolar, müzik ağırlıklı programlarıyla 15-35 yaş arasındaki kitleyi kendilerine hedef seçtiler. Özel radyolarla Türkiye yayıncılıkta çokseslilikle tanışmış oldu. Yabancı pop ve arabesk gibi kamu radyolarında fazla yer alamayan müzik türleri, özel radyolarda revaç buldu.

Ancak hem yasalara aykırı hem de denetimsiz bu yayınlar pek çok sakıncayı da beraberinde getirdi. Dilbilgisi kurallarına ve Türkçenin yapısına uymayan program sunucuları, içinde bol bol yabancı kelime geçen İngilizce aksanlı konuşmalarıyla "DJ Türkçesi" adı verilen yapay bir dil oluşturdular ve Türkçemizi yozlaştırdılar. Özel radyolar, müzik yapımcıları ve ses sanatçıları tarafından eserlerini izinsiz kullandıkları gerekçesiyle mahkemelere verildi. Rasgele frekanslar seçen özel radyolar hem birbirleriyle frekans savaşlarına girdiler, hem de milli savunma ve emniyet güçlerinin haberleşme sistemlerini aksattılar.

1993 yılı Nisan ayında İçişleri Bakanlığı'nın Emniyet Genel Müdürlüğü'ne vasıtasıyla valiliklere gönderdiği bir yazıyla Anayasanın 133. maddesi ve 2954 sayılı Radyo ve Televizyon Kanunu'na göre özel radyoların kanunsuz olduğu hatırlatıldı ve kapatılmaları istendi. 200 üyeli Radyo Televizyon Sahipleri ve Yayıncıları Derneği'nin girişimleri de fayda vermedi ve özel radyolar kapatıldı. Bu yasaklama kararının ardından otomobillerin antenlerine siyah kurdeleler bağlanarak "radyomu geri istiyorum" kampanyası başlatıldı. Sonuçta özel radyoların tekrar yayına başlayabilmeleri için anayasa değişikliği yapıldı, Radyo-TV yayıncılığı tekel kaldırıldı. 1994 yılında bu yayınları denetlemek için Radyo-Televizyon Üst Kurulu oluşturuldu.

Başlangıçta müzik ağırlıklı olarak ortaya çıkan özel radyolar, zaman içinde kendilerine bir yayın formatı ve kimliği oluşturmaya başladılar. Böylece hedef kitleleri de belirgin duruma gelmeye başladı. Bugün ülkemizde ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte yayın yapan özel radyoların çoğu ağırlıklı olarak müzik sunmakta, bir kısmı ise haber, spor, kültür, din ve ahlak vb. konulara yönelerek tematik yayıncılık yapmaktadır.

UYGULAMA FAALİYETİ

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
<ul style="list-style-type: none">➤ Türkiye’de ilk radyo yayıncılığı faaliyetlerini açıklayınız.➤ TRT’nin radyo yayıncılığını açıklayınız.➤ Özel radyoların doğuş ve gelişimini açıklayınız.➤ Özel radyoların topluma, ferde, aileye, kültüre ve ekonomiye katkılarını sınıfta tartışınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ TRT’nin radyo kanallarını dinleyerek ve yayın akışlarını inceleyerek içerik bakımından birbirinden farklarını açıklayınız.

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre yaptığınız çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet / Hayır“ seçeneklerinden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

	DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	EVET	HAYIR
1	Türkiye’de ilk radyo yayıncılığı faaliyetlerini analiz ettiniz mi?		
2	TRT’nin radyo yayıncılığını açıkladınız mı?		
3	Özel radyoların doğuş ve gelişimini açıkladınız mı?		
4	Özel radyoların topluma, ferde, aileye, kültüre ve ekonomiye katkılarını sınıfta tartıştınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınız arasında “Hayır” yoksa bir sonraki öğrenme faaliyetine geçebilirsiniz. Eğer “Hayır” cevabı vermişseniz, yapamadığımız işlemi ve varsa konularını tekrar ederek ya da öğretmeninizden yardım alarak eksikliğinizi gideriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki boşlukları doğru sözcüklerle doldurunuz

- 1- Türkiye’de düzenli radyo yayınları yılında başlatıldı.
- 2- Ülkemizde özel kuruluşlara ait radyo yayınları’de başlamıştır.

Aşağıda verilen ifadelerin başındaki boşluğa doğru ise (D) yanlış ise (Y)koyunuz.

- 3- () TTTAŞ’ nin tek geliri yayınladığı reklâmlardı.
- 4- ()Radyoculuk ülkemize erken tarihlerde girmesine rağmen çok hızlı yaygınlaşmamıştır
- 5- ()TRT, 1964’de çıkartılan TRT Kanunu ile kurulmuştur.
- 6- ()TRT radyoları sadece yurtiçine yayın yapar.
- 7- ()TRT’nin bölgesel radyoları Antalya, Çukurova, Erzurum, GAP/Diyarbakır ile Trabzon radyolarıdır.

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete dönerek tekrar inceleyiniz

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Dünyada televizyon yayınlarının doğuş ve gelişimini analiz edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır.

- Dünyada televizyonculuğun ilk yıllarında üretilmiş programların görüntülerini bulunuz. Bu programları sınıf ortamında izleyerek görüntü ve ses kalitesi ile programın şekil ve içerik özellikleri bakımından inceleyiniz.

3. DÜNYADA TELEVİZYONCULUĞUN DOĞUŞ VE GELİŞİMİ

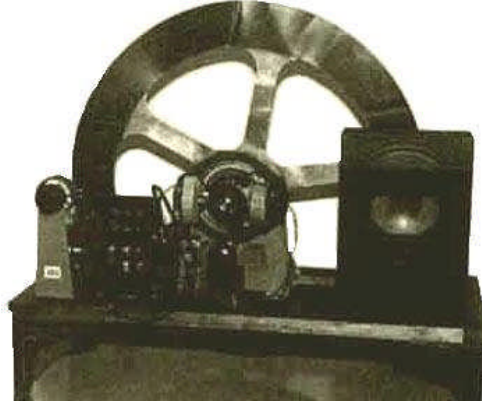
Bazılarının “en yaygın ve etkili haber kaynağı”, bazılarının ise “aptal kutusu” olarak tanımladığı televizyon, 20. yüzyılın insan hayatını belki de en çok etkileyen icadıdır.

Radyoda olduğu gibi televizyonun icadında da birçok kişinin rolü olmuştur. Bir ilim adamının kurumsal olarak ortaya attığı bir buluş, bir diğeri tarafından deneylerle ispatlanmış, hatta aynı buluş değişik ülkelerde farklı kişiler tarafından yapılmıştır. Öncelikle televizyon yayınına mümkün kılan buluş ve icatları inceleyelim.

3.1. Televizyon Yayınlarını Hazırlayan Keşif ve İcatlar

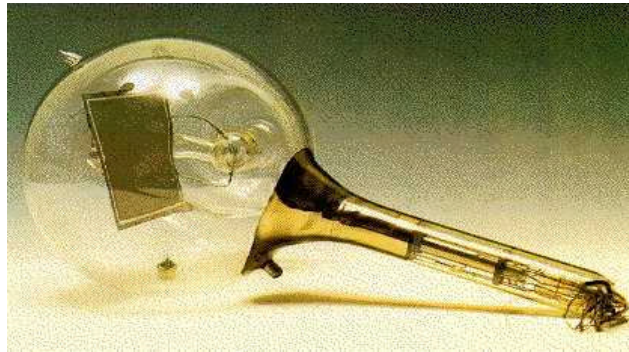
Sinema ve televizyonun ortak temeli “görüntüyü toplamak ve yansıtmak” olduğu için her ikisinin de benzer teknolojiler olduğu düşünülebilir. Oysa bu iki iletişim aracı, birbirinden çok temel farklarla ayrılır ve farklı icatlar sonucu geliştirilmişlerdir. Sinema, temelde mekanik bir teknolojidir. Fransız Lumiere Kardeşlerin 1896’da bulduğu sinematograf cihazı görüntüyü çekerek bir film yüzeyine kaydediyor, aynı cihaz bu filmi duvara yansıtarak seyrettirme işlevi de görüyordu. Bir filmin ikinci bir yerde gösterimi için mekanik olarak kopyalanması gerekiyordu. Televizyon görüntüsü ise elektronik yöntemle çekilen bir görüntüdür ve yayını için de elektromanyetik dalgaların kullanılması gerekir. (Şunu da söylemek gerekir ki teknolojinin gelişmesiyle günümüzde sinema sektörü film karelerine kaydı bırakarak dijital kameralar kullanmaya başlamıştır).

Televizyon ile ilgili olarak ilk teknik buluş İrlandalı bir telgrafçı olan Andrew May tarafından 1873 yılında yapıldı. May, ışık dalgalarının elektrik akımına çevrilebildiğini ve selenyum adlı maddenin elektriğe karşı dirençli olduğunu keşfetti. May'ın bu keşfinden on yıl kadar sonra Alman bilim adamı Paul Nipkow, bir resmi tarayabilen bir araç geliştirdi. "Döner Disk" veya "Nipkow Diski" adlarıyla bilinen bu aracın üzerinde spiral şeklinde delikler açılmıştı. Disk bir eşya karşısında dönmeye başlayınca deliklerden geçen ışınlar, eşyanın gölgeli ve aydınlık yerlerini saptıyor, böylece az veya çok olan ışınlar, elektrik darbelerine dönüşüyordu. Cihazın ön kısmında bulunan benzer bir başka disk ise birincisiyle aynı hızda dönerek elektriği ışığa çeviriyor ve perdeye eşyanın görüntüsünü yansıtıyordu. Elde edilen görüntü silik ve çok kötüydü, görüntüyü uzaklara göndermek de imkânsızdı. Daha sonra televizyon konusunda yapılan çalışmalar bu döner diskin geliştirilmiş şekilleridir.

Resim 3.1: Nipkow diski

Nipkow'un daha sonraları "mekanik tarama" olarak adlandırılacak bu buluşu 1920'lerden sonra uygulama alanına koyuldu. 1923'te ABD'li Jenkins, 1925'de ise İngiliz Logie Baird Nipkow'un döner diskini kullanarak deneme yayınları yaptılar. Ancak alınan sonuçlar belli belirsiz kaba çizgilerden öteye geçmemişti. Bunun çaresi, görüntüyü mekanik değil elektronik olarak tarayacak bir yöntemdi.

Resim 3.2 ve 3.3: Vladimir Zworykin ve ikonoskop tüpü

Elektronik tarama konusundaki çalışmalar 1907 yılında İngiliz Alan Swinton ile Rus Boris Rosing tarafından ayrı ayrı yapıldı. Her iki araştırmacı katot ışınlarından görüntü naklinde yararlanılabileceğini, elektronların boşlukta yer değiştirirken televizyon sinyali gönderme ve alma işinde kullanılabileceğini ispatladılar. 1911 yılında ise Campbell keşfinde bir adım daha atarak ışık enerjisini elektrik enerjisine çevirmeyi başardı; yani kamerayı icat etti. Rosing'in öğrencisi olan Vladimir Zworykin "ikonoskop" adını verdiği icadıyla elektronik tarama ile ilk görüntü yayını gerçekleştirdi. Bu araç ile görüntü satır satır çok çabuk olarak taranıp fotoğraf haline getiriliyor ve peş peşe oynatılan görüntüler insan gözünde sürekli bir resim geçiyor izlenimi veriyordu. Bu deneyler sonucunda televizyon yayını yapma ümitleri güçlendi. Zworykin çalıştığı ABD firması White Westinghouse adına deneylerini sürdürdü ve icadının patentini aldı. Bu teknik, günümüzdeki tarama yönteminin temeli olsa da daha geliştirilmesi gerekiyordu.

3.2. İlk Yayınlar ve TV'nin Yaygınlaşması

Radyo yayıncılığı tüm dünyada neredeyse aynı yıllarda başlarken, daha pahalı bir teknoloji olan televizyon, gelişmekte olan ülkelerde Avrupa ve ABD'ye göre çok geç yayına girmiştir. ABD'de ilk TV yayını denemeleri 1927 yılında yapılmış (Washington'dan New York'a), düzenli yayınlara ise İngiltere 1936, ABD 1939 yılında başlamıştır. ABD'nin düzenli yayına daha geç başlamasının sebebi, daha yüksek görüntü kalitesi etme çabalarıydı. Bu iki ülkeyi Sovyetler Birliği, Almanya ve Fransa takip etmiştir.

Resim 3.4: İlk televizyonlardan biri

Düzenli yayınlar, İkinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği 1939–1945 yılları arasında kesintiye uğradı. Savaşın bitimiyle televizyon hızla radyonun ve sinemanın yerini almaya başladı. Televizyon özellikle göçmen işçi sınıfının gruplar halinde izlediği inanılmaz, sihirli bir kutu olarak görüldü. ABD'de yüzden fazla TV kuruluşu 1950'lerde ülkenin üçte ikisine yayın yapar hale geldi. Televizyonun ilk zamanlarında ekranda resimler ve fotoğraflar gösteriliyor ve bunlar üzerine konuşmalar yapılıyordu. Daha sonraları radyodaki belgeseller, haber programları, yarışmalar ve müzik revüleri televizyona uyarlandı. 1955–1956 yılında televizyon her hafta yayınladığı drama dizileriyle tüm ülkede büyük ilgi ve heyecan uyandırdı. Bu dizilerin en önemli yanı bir tiyatro oyunu gibi canlı yayınlanmalarıydı.

ABD’de 1950’lerden sonraki gelişmeler birkaç başlık altında toplanabilir:

- Televizyon programları çeşitlendi, toplumun her kesimine ve her yaşa uygun programlar üretilmeye başlandı.
- Televizyonculuk büyük maliyetler gerektiren bir endüstri kolu haline geldi.
- Bağımsız yayıncılar önemini korusa da yayıncılık, büyük televizyon şebekelerinin (network) tekeline girdi.
- Videokasetlerin ve taşınabilen kameraların üretilmesiyle stüdyo dışında program çekimleri yapılmaya başlandı.

3.3. Günümüz Dünyasında Televizyon Yayıncılığı

Günümüzde televizyonculuğun hem yayıncılık teknikleri hem de TV alıcı sayısı bakımında en fazla geliştiği bölge Kuzey Amerika ve Avrupa’dır. Afrika’nın ve Asya’nın bazı bölgelerinde ise henüz telefon, televizyon ve radyo gibi teknoloji ürünleriyle tanışmamış milyonlarca aile vardır.

Avrupa’da çoğunlukla devletçi ve çoğulcu bir iletişim sistemi hâkimdir. Birçok Avrupa ülkesinde ticari radyo-televizyonlar uzun yıllar süren çabalarla kurulabilmiş, üzerlerindeki denetim hiç azalmamıştır. 1980’li yıllarda esen özelleştirme ve piyasa ekonomisi rüzgârı ile teknolojideki gelişmeler Avrupa’da özel yayıncılığın gelişmesini sağlamıştır.

ABD, sinema sektöründe olduğu gibi televizyon yayıncılığı alanında da üstünlüğünü korumaktadır. Avrupa ülkeleri dâhil dünyanın pek çok ülke TV’sindeki program ve dramaların yarısından fazlasını ABD’den ithal edilmiş yapımlar oluşturmaktadır.

İngiltere: Bu ülke kültürel bütünlüğün ve eğitimin iletişim araçlarıyla sağlanabileceğini savunan devletlerin başında gelir. Özerkliği savunur; ancak kitle iletişim araçlarının sınırsız özgürlüğü yoktur. İngiliz kamu yayıncılığı kuruluşu BBC (British Broadcasting Corporation), milli kültürün taşıyıcısı olarak görülür. Dünyanın en büyük kamusal yayıncı kuruluşu olan BBC, savaş yıllarında bile özerkliğini koruması ve tarafsız haberler vermesi ile ün yapmıştır. Değişik hedef kitlelere yönelik birçok kanalı vardır.

İngiltere’de ITV (Independent TV) ve Channel Four adlı eğlence ağırlıklı özel kanallar ile haber ağırlıklı Sky TV de faaliyet göstermektedir.

Resim 3.5: BBC dünyanın en büyük kamusal yayıncılık kuruluşudur

Fransa: Fransa'nın en çok izlenen özel TV kanalları TF1, France 2, France 3, M16 ve Canal Plus'tır. Fransız-Alman devlet ortaklığıyla kurulan ve hiç reklâm almayan Arte, nitelikli kültür programları yayınlar ve ortak Avrupa bilinci oluşturmaya çalışır. Uluslararası Fransız kanalı TV 5 ise 5 kıtada Fransızca yayınlar yapmaktadır.

İtalya: Kamusal yayıncılığı RAI üstlenmiştir. RAI'nin TV kanallarının yönetimi 1980'lerde üç büyük siyasi partiye verilmişse de 1993'te bu kurum tekrar özerkleştirilmiştir. Üçü ulusal, 100'den fazla özel kanalın sahibi olan Berlusconi, bu medya gücü sayesinde başbakanlığa kadar yükselmiştir.

Almanya: İki özerk radyo-TV kuruluşu vardır. ARD ve ZDF. Özel kanalların en büyükleri ise RTL ve SAT 1'dir. Evinde radyo-televizyon olan herkes "Radyo-Televizyon Ücretleri Toplama Kurumu'na (GEZ) her ay belirli bir ücret öder.

Japonya: Kamusal yayıncılığı NHK üstlenmiştir. Reklâm almayan ve radyo-TV ruhsat ücretlerinden gelir elde eden NHK, kendi üretimi olan kültür, sanat, haber ve spor programları yayınlar. Bilimsel araştırmalara özellikle önem verir. Televizyonun en çok izlendiği ülkelerden olan Japonya'da pek çok özel TV kuruluşu da mevcuttur.

ABD: Bu ülke, TV yayıncılığı bakımından diğer ülkelere büyük farklılıklar gösterir. Değişik büyüklüklerde yüzlerce yayıncı kuruluş faaliyet gösterse de yayıncılık her biri 200'den fazla kanalı yöneten NBC, CBS ve ABC adlı üç şebekenin tekelindedir. İzleyicileri çoğu yayınları antenden değil, bu üçlünün oluşturduğu kablolu abonelik sisteminden takip etmektedir. Haber kanalları arasında CNN ve Fox News ön plandadır. Ayrıca HBO (Home Box Office) adlı yayıncı kuruluş, en yeni filmleri, spor karşılaşmalarını, özel eğlence programlarını veya yüksek maliyetli dizileri dağıtır. Bu sistemde aboneler istedikleri programı istedikleri saatte seyrederek program başına ücret öderler. PBS (Public Broadcasting Service) adlı kamu yayıncılık kuruluşu ise, üye televizyonlara kültür ve eğitim programları dağıtır. Amerikan televizyonları ürettikleri programları veya program formatlarını diğer ülkelere satarak da önemli bir gelir elde etmektedirler.

ABD'de yayınları, 1934 yılında kurulan Federal İletişim Komisyonu (FCC) denetler. FCC'nin görevleri arasında radyo ve TV istasyonlarına yayın izni vermek, tekelleşmeleri sınırlamak ve kamu çıkarlarını gözetmek en önemlileridir.

İran: Doğu komşumuzun resmi yayıncı kuruluşu İİC, 28 dilde radyo, 8 dilde TV yayını gerçekleştirmektedir. Ülke içinde kamu yayıncılığı yapan Sahar TV ve özel Cem-i Cem kanalından başka, ülke dışındaki rejim muhalifleri uydu kanalları üzerinden İran'a dönük TV yayınları yapmaktadır.

Yunanistan: Bu ülkede kamu yayıncılığını ERT üstlenmiştir. Ülkedeki başlıca özel TV kanalları ise Mega, Alpha, Delta ve Star'dır.

Günümüz dünyasında anten ve kablo TV seçeneklerinin yanına eklenen uydu yayıncılığı, neredeyse sınırsız sayıda televizyonun izlenebilmesini ve uluslararası kanalların yaygınlaşmasını sağladı. Uydu üzerinden yayın yapan uluslararası TV kanalları arasında, hükümetlerden bağımsız görüşleriyle demokrasinin yayılmasına katkıda bulunanlar olduğu gibi, terör örgütü propagandası yapanlara da rastlanmaktadır.

3.4. Uluslararası TV Yayıncılık Kuruluşları

Her ülkenin kendi televizyon yayıncılığı sektörünü denetlemek için oluşturduğu RTÜK benzeri millî kuruluşları dışında ülkeler arası iş birliğini sağlayan birçok uluslararası kurum ve kuruluş da vardır. Bu kuruluşlardan bazıları uluslararası denetim, bazıları teknik yardımlaşma, bazıları ise kültürlerarası iş birliği amaçlıdır.

ITU: Açılımı International Telecommunication Union (Uluslararası Telekomünikasyon Birliği) olan bu kuruluş 1934'te kurulmuştur. 1947'de Birleşmiş Milletler' in özel bir kurumu olarak kabul edilen ITU'nun genel merkezi İsviçre'nin Cenevre şehrinde yer almaktadır. Bu kuruluş, uluslararası dalga boylarının paylaşımını düzenler, ülkeler arasında iletişim hizmetleri yürütür. ITU'ya 190 devlet ve 650'den fazla sektör kuruluşu üyedir.

EBU (European Broadcasting Union-Avrupa Yayın Birliği) : 1950 yılında Avrupa ülkeleri arasında radyo ve televizyon kuruluşlarının program, teknik ve hukuk alanlarında iş birliği amacıyla kurulmuştur. Avrupa, Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinden 74 aktif üye ve 44 ortak üyesi vardır. Aktif üyelerin kararlarda oy hakkı vardır, ortak üyeler ise sadece EBU hizmetlerinden faydalanabilirler. Türkiye EBU'nun aktif üyesidir.

EBU, çeşitli alanlarda iş birliği ve düzenlemeler yapmak için kendine bağlı başka örgütler de kurmuştur. Bunlardan biri olan Eurovision, üye ülkeler arasında haber ve program görüntüsü paylaşımını kolaylaştırmak amacıyla kurulmuştur. Eurovision farklı ülkelerde üç yayın formatından birine göre (PAL, SECAM ve NTSC) üretilmiş video

görüntüleri, üç sisteme dönüştürür ve üye ülkelere istenen formatta uydular vasıtasıyla gönderir. Bugün Avrupa'nın herhangi bir ülkesinde oynanan bir futbol maçını o ülkenin vatandaşlarıyla aynı anda seyredilememizi sağlayan Eurovision'dur. Eurovision, kendi adıyla anılan müzik yarışmasını da düzenlemektedir.

ABU (Asian Broadcasting Union-Asya Yayın Birliği): Asya ve Pasifik ülkeleri radyo televizyon örgütlerinin 1964'de oluşturduğu bu kuruluşun günümüzde 55 ülkeden 160 üyesi vardır. Türkiye bu kuruluşun da aktif bir üyesidir. ABU'nun amacı tıpkı EBU'da olduğu gibi üye ülkeler arasında teknik ve program konularında iş birliğini sağlamaktır.

EBU ve ABU dışında, Kuzey Amerika yayıncılarının oluşturduğu NABA, Arap ülkelerinin oluşturduğu ASBU gibi coğrafi temelli başka yayıncı birlikleri de vardır.

UYGULAMA FAALİYETİ

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
<ul style="list-style-type: none">➤ Televizyon yayınına mümkün kılan icat ve keşifleri inceleyiniz.➤ Dünyada ilk TV yayınlarını sıralayınız.➤ Günümüz dünyasında TV yayınlarını inceleyiniz.➤ Uluslararası yayıncılık birliklerini inceleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Okulunuzda eski tip TV cihazları varsa bunların içyapısını inceleyiniz. Bu çalışmayı öğretmeninizin gözetiminde ve cihaz fişe takılı değilken yapınız.

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre yaptığınız çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet / Hayır“ seçeneklerinden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

	DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1	Televizyon yayını mümkün kılan icat ve keşifleri incelediniz mi?		
2	Dünyada ilk TV yayınlarını sıraladınız mı?		
3	Günümüz dünyasında TV yayınlarını incelediniz mi?		
4	Uluslararası yayıncılık birliklerini incelediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınız arasında “Hayır” yoksa bir sonraki öğrenme faaliyetine geçebilirsiniz. Eğer “Hayır” cevabı vermişseniz, yapamadığımız işlemi ve varsa konularını tekrar ederek ya da öğretmeninizden yardım alarak eksikliğinizi gideriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıda verilen ifadelerin başındaki boşluğa doğru ise (D) yanlış ise (Y) koyunuz.

- 1- () Televizyon ve sinema aynı icatlar sonucu ortaya çıkmıştır.
- 2- () Vladimir Zworykin'in icadı olan "ikonoskop" mekanik tarama işini yapıyordu
- 3- () Almanya'da evinde radyo-TV olan herkes bunun için özel bir vergi öder.
- 4- () İngiliz BBC, dünyanın en büyük kamusal TV yayıncı kuruluşudur.
- 5- () Türkiye hem Avrupa Yayın Birliği (EBU), hem de Asya Yayın Birliği (ABU)'nin aktif üyesidir.

Aşağıdaki boşlukları doğru sözcüklerle doldurunuz.

- 6- Dünyada düzenli yayınlara ilk başlayan ülke'dir.
- 7- ABD'de TV yayınları Federal İletişim Komisyonu (.....) denetler.

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Türkiye’de televizyon yayıncılığının doğuşunu ve gelişimini analiz edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- TRT’nin Internet sitesini ziyaret ederek (www.trt.net.tr) veya -ilinizde varsa- TRT bürosuna giderek kurumun tarihi hakkında bilgi alınız. Sitedeki dokümanlardan TRT’nin kanallarını yayın planlarını, TRT’nin tarihini ve yayıncılık yapısını inceleyiniz. Oturduğunuz yerleşim yerindeki ulusal, bölgesel veya yerel TV kuruluşlarını da gezerek yayına nasıl, hangi şartlarda başladıklarını öğrenebilirsiniz.
- Çeşitli basın-yayın müzelerini ve TRT müzesini gezerek ilk dönem yayınlarda kullanılan cihazları da inceleyebilirsiniz.

4. TÜRKİYE’DE TELEVİZYONCULUĞUN DOĞUŞ VE GELİŞİMİ

4.1. İTÜ’nün TV Yayıncılığı Denemeleri

Radyo yayınları ülkemizde Batı ülkeleriyle aynı yıllarda başladığı halde, düzenli televizyon yayınları bu ülkelere göre epey geriden başlamıştır. Bunun en önemli sebebi, televizyonun hem yayıncılar hem de vatandaşlar için çok daha büyük bir maliyet gerektirmesidir.

İstanbul Teknik Üniversitesi’nin (İTÜ) bir laboratuvar çalışması olarak 1952’de başlattığı ilk deneme yayınları ülkemizde televizyonun başlangıcı olarak kabul edilir. İTÜ’nün Taşkışla binasında başlayan bu yayınlar, televizyon alıcısı fazla bulunmadığı için ilk başlarda halk tarafından İTÜ’nün Taksim Gümüşsuyu’ndaki binasında, daha sonraları Beyoğlu bölgesinde izlenmiştir. İlk yayında Kore Savaşı ile ilgili bir film gösterilmiş, ardından dönemin ünlü gazetecisi Burhan Felek’in bir konuşması canlı yayınlanmıştır. İTÜ’nün bu ilk yayınları 15 günde bir 17.00–18.00 saatleri arasında yapılıyordu. Yayınların içeriğini tiyatro, klasik Batı müziği, Türk sanat ve halk müziği konserleri, sağlık, çocuk ve kültür programları oluşturuyordu.

Son derece kısıtlı imkânlarla yapılan bu programlar zamanla daha da çeşitlendi ve yayın saatleri arttı. Buna bağlı olarak da televizyon satışları hareketlendi. 1966 yılına gelindiğinde evlerde ve iş yerlerindeki alıcı cihaz sayısı iki bin civarındaydı. Ancak o dönemde televizyonun daha çok oteller, pastaneler, kahveler ve okullarda topluca seyredildiği düşünülürken izleyici sayısının iki binin çok üzerinde olduğu söylenebilir.

İTÜ'nün yayınları terör ve şiddet olaylarının yoğun olduğu 1970'e kadar sürdü. Televizyonu "kapitalist bir grubun ayrıcalığı" olarak gören marjinal bir grup öğrenci İTÜ'nün yayın yaptığı stüdyoları bastı. Bu olay üzerine üniversite yönetimi, teknik cihazları 2 yıl önce, 1968'de yayına başlayan TRT'ye devrederek yaklaşık 20 yıldır süren yayınlara son verdi.

4.2. TRT'nin TV Yayınlarının Başlaması ve Gelişmesi

TRT'nin ilk televizyon yayınları 1968 yılında başlamıştır. Ancak bununla ilgili çalışmalar daha öncesine dayanır. 1963'de bazı radyo çalışanları, televizyon konusunda eğitim almak için Almanya'ya gönderilmişti. 1964'de çıkan kanunla TRT kurulunca da Almanya'dan teknik konularda yardım istendi. Bu ülkeden bağış olarak getirilen cihazlarla ilk TRT stüdyoları kuruldu. Bu cihazlar Almanya dâhil çoğu Avrupa ülkesinin yayın sistemi olan PAL sisteme uyumlu olduğu için Türkiye de PAL sistemi seçmiş oldu.

TRT'nin 30 Ocak 1968'de gerçekleştirilen ilk yayını, Televizyon Daire Müdürü Mahmut Tali Öngören'in "Başlarken" adlı bir konuşmasıyla açıldı ve spiker Zafer Cilasun'un sunduğu haberlerle devam etti. TRT'nin ilk dönem yayınları günde 2 saat kadar sürüyordu. Bu dönemdeki yayınların içerikleri incelendiğinde yayıncıların eğlenceyi bir amaç değil; araç olarak gördüğü ve programları bu felsefe ile oluşturduğu görülür. Yani televizyon TRT tarafından bir eğlence aracı değil; kültür ve eğitim aracı olarak görülmekteydi. Yayınların bu çizgide başlaması ve devam etmesinin sebepleri arasında TRT'nin çok özerk yapısı, ilk olmanın yarattığı mükemmeliyetçilik duygusu, programcıların birçoğunun radyo veya gazeteden geçmiş olması ile reyting mücadelesinin olmaması sıralanabilir.

Resim 4.1: Mahmut Tali Öngören

1971'de yapılan askeri darbe sonrasında TRT Kanunu değiştirildi ve bu kurum özerk olmaktan çıkartılarak "tarafsız bir kamu iktisadi kuruluşu" haline getirildi. Yine bu dönemde TRT'de önemli ölçüde teknik gelişme yaşandı. Vericilerin gücü artırıldı, spor karşılaşmaları, olimpiyatlar ve Eurovision Şarkı Yarışmaları naklen yayınlanmaya başlandı. Yine aynı dönemde Edirne, Antalya, Erzurum, Çukurova, Gaziantep ve Diyarbakır televizyonlarında bölgelere özel paket programlar yayınlanmaya başlandı.

TRT 1974 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında çatışma bölgelerinden naklen haberler sundu. Harekâtın televizyonda adım adım verilmesi halkın televizyona olan ilgisini artırdı. 1970'lerde TRT, Halit Refiğ, Metin Erksan ve Lütfi Akad gibi önemli film yönetmenlerine beğeniyle izlenen televizyon dizileri çekti. Yayınlar 5 günden 7 güne çıkartıldı, haftalık yayın saati de 45'i aştı.

1980'lerde televizyon yayıncılığında en önemli yenilik, renkli televizyondur. Ayrıca bu yıllarda eğitim programlarına önem verildi, Milli Eğitim Bakanlığının iş birliğiyle okuma yazma bilmeyenler veya üniversiteye hazırlananlar için özel programlar hazırlandı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi işbirliğiyle bu fakültenin dersleri televizyondan yayınlandı. Turgut Özal, başbakanlığı döneminde hükümetinin icraatlarını halka anlatmak için düzenli yayınlanan "İcraatın İçinden" programını başlattı. Televizyonun giderek artan etkisi, siyasi partiler arasında da çekişmelere sebep oldu. Televizyondan parti propagandası konusu, iktidar ve muhalefet partileri arasında uzun yıllar süren bir söz dalaşı haline geldi. TRT'nin kanal sayısı da giderek arttı. 1986 yılında TRT 2, 1989'da TRT 3 ve TRT GAP yayına geçti.

Resim 4.2: TRT'nin Ankara'da bulunan genel merkezi

TRT 1990'larda özel televizyonların yayına başlamasıyla değişime ve rekabete ayak uydurmaya çalıştı. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, günümüzde TRT 1, TRT 2, TRT 3, TRT 4, TRT GAP, TBMM TV, TRT-INT ve TRT-TÜRK kanallarıyla TV yayıncılığı yapmaktadır. Şimdi bu kanalların yapısını kısaca inceleyelim.

TRT 1: Aile kanalıdır. Çeşitli yaş, meslek, eğitim ve kültür seviyesindeki seyirci topluluğunu eğlendirirken bilgilendirmek, eğitimlerine, dayanışma, birlik ve beraberlik duygularının pekiştirilmesine, millî kültür bütünleşmesinin sağlanmasına yardımcı olmak görevini üstlenir. TRT 1 yayınları eğitim, kültür, drama, müzik, eğlence ve spor programları ile haberlerden oluşur.

TRT 2: Kültür-sanat ve haber kanalıdır. Türk kültür ve sanatını sergileyen bu kanal reklam yayınlamaz. TRT 2 yayınları ağırlıklı olarak eğitim ve kültür programları, haberler, müzik programları, dramalar ile Türk ve dünya sinemasından seçme filmlerden oluşur.

TRT 3: Spor kanalıdır. Ağırlıklı olarak spor programlarına yer verir. Ayrıca belli saatlerde vatandaşların günlük hayatlarında geleneksel olarak kullandıkları dil ve lehçelerde kültür, haber ve müzik programları yayınlar. TRT-GAP ve TBMM TV yayınları bu kanal üzerinde belirlenen saatlerde yapılır.

TRT-GAP: Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine dönüktür. Bu bölgelerdeki vatandaşlarımızın ekonomik, eğitim ve kültür ihtiyaçlarına cevap veren eğitim, kültür, drama ile müzik programları ve haberler yayınlar.

TRT 4: Eğitim kanalıdır. Ortaöğretim ve yüksek öğrenim öğrencilerine dönük açık öğretim ile yaygın öğretim programları bu kanalda yayınlanır. Kalan zamanlarda müzik programları sunulur.

TRT-INT(International): Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın Türkiye ve Türk kültürü ile bağlarının devamını sağlamaya dönüktür. TRT-INT yayını eğitim, kültür, drama, eğlence, müzik ve spor programları ile haberlerden oluşur. Bu kanalın yayını yurt içinde belli merkezler ile özellikle Almanya gibi vatandaşlarımızın yoğun olduğu diğer ülkelere ulaştırılır.

TRT-TÜRK (Avrasya): Kafkasya ve Orta Asya ülkelerine dönüktür. Türkiye ve diğer Türk cumhuriyetleri arasında dil ve düşünce birliği yaratmak, kültürel ve ticari ilişkilerin gelişmesini sağlamak görevini üstlenmiştir. TRT-TÜRK yayını eğitim, kültür, drama, eğlence, müzik programları ve haberlerden oluşur. Yayınlar Türkiye Türkçesi ile yapılır, gerektiğinde yabancı dillerde veya Türkçenin değişik lehçelerinde altyazıyla yayın yapılır.

PROGRAM TÜRLERİ	TRT-1 %	TRT-2 %	TRT-3 %	TRT-4 %	TRT-GAP %	TRT-INT %	TRT-TÜRK %
Eğitim Programları	14	3.2		48.5	28.5	14.5	15
Kültür Programları	7.5	31.4		1	23	19	15
Drama Programları	42.7	7			21.5	23	30
Müzik Programları	4.5	10		49.5	15	10.5	11
Eğlence Programları	3.5					6.5	4.5
Haberler	10.8	35.3			5	16.5	13.9
Meclis TV			33				
Spor Programları	5	7.2	63.5		1	2	1.6
Türkçeden Farklı Dil ve Lehçeler			2				
Reklamlar	7	0.5				1	
Diğerleri	5	5.4	1.5	1	6	7	9
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

Şekil 4.1: TRT'nin 2006 televizyon yayımlarında program türlerinin hedeflenen oranları

4.3. Özel TV'lerin Kurulması ve Gelişmesi

1990 yılında bazı özel girişimciler, Eutelsat uydusundan kanal kiralarak Türkiye'ye dönük uydu yayınına başladılar. Magic Box (Star 1) adındaki bu kanalın yayınları CNN, BBC, RTL benzeri yabancı kanallar gibi çanak antenlerle izlenebiliyordu. Ancak yurtdışından yayın yapan yabancı kanallarla aynı yasal haklara sahipmiş gibi görünen bu kanalın bazı önemli farkları vardı. Birincisi, yayınlar Türk seyircisi için hazırlanıyor, Türk seyircisine yönelik reklam yapıyordu. İkinci ve daha önemli fark ise Star 1'in programları Türkiye'deki stüdyolarda hazırlanıp uyduyla Almanya'ya gönderiliyor ve sonra yine uydu üzerinden Türkiye'ye veriliyordu. Kanalın sahipleri, Anayasa ve kanunlarımız özel bir kanala izin vermediği için böyle bir yöntem seçmişlerdi.

Star 1 yayınları daha sonraları İstanbul'da ve diğer şehirlerde kurulan yer vericileri sayesinde çanak anteni olmayan evlerde de izlenebilmeye başlandı. Bu özel kanal çok yüklü bir ücret ödeyerek daha önceleri TRT'nin yayınladığı 1. Futbol Ligi'nin yayın hakkını da satın aldı. Star 1 yayınlarının tutmasıyla aynı şirket eğlence ağırlıklı Teleon kanalını yayına soktu. Bu iki kanalı Show TV, Kanal 6, ATV, HBB, TGRT, Samanyolu, Kanal D, Kanal 7 ve Flash TV gibi diğer özel girişimler izledi. Türkiye'nin ilk paralı kanalı ise Cine 5'tir.

Kanunlara aykırı bir şekilde yayın yapan bu kanalların durumu uzun sürecek bir tartışmayı başlattı. Çünkü 1982 Anayasası'nın 133'üncü maddesi "Radyo ve televizyon istasyonları, ancak devlet eliyle kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenir" demektedir. Kimileri yayının yurtdışından yapıldığını söyleyerek özel kanalları savunuyor, kimileriye Anayasa'nın ihlal edildiğini söylüyordu.

1993 yılında Anayasa'nın 133. maddesi "Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir." şeklinde değiştirilerek hem özel radyolara hem de özel TV'lere yasal dayanak sağlandı. 1994'de 3984 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun" meclisten geçti. Bu kanuna gereği olarak aynı yıl Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kuruldu. RTÜK, ulusal, bölgesel ve yerel boyuttaki radyo-TV kuruluşlarını denetleyerek uyarı, program yayını durdurma ve para cezaları verme yetkisine sahiptir.

Günümüzde frekans tahsisi için RTÜK'e başvuruda bulunmuş 23 ulusal kanal mevcuttur (NTV, Samanyolu, Kanal 6, ATV, Kral, Kanal 7, Meltem TV, HBB, BRT, CNBC-e, Kanal 1, Işık, Türkeli, Show TV, Cine 5, CNN Türk, Flash TV, TGRT, Star, TV 8, TV 5 ve Tempo TV). Ayrıca RTÜK'te kayıtlı 16 bölgesel, 224 yerel TV kanalı vardır.

Ülkemizde televizyon seyircileri yayınları birkaç yolla izleme imkânına sahiptir. Bunlardan en kolayı radyo dalgaları, yani basit bir anten yoluyla. Çanak anteni olanlar, TÜRSAT uydularındaki 100'ün üzerinde yerli-yabancı kanalları ve çanağın büyüklüğüne göre yabancı uydu kanallarını izleme şansı bulabilir. Ücretli abonelik sistemi olan Kablo TV ve Digiturk platformu ile daha çok sayıda TV kanalını izleyebilmek ve değişik hizmetler almak mümkündür. TV yayın dağıtım seçenekleri arasına son yıllarda "karasal yayıncılık" da girmiştir.

4.4. Türkiye'de TV Yayıncılığının Sorunları ve Topluma Etkileri

Günümüz televizyonculuğu sonsuz sayıda seçeneğin yanı sıra birçok problemi de yanında getirmektedir. Ticaretin gelişimine katkıda bulunma, haber verme ve eğitim işlevlerini üstlenen televizyonun toplum ve fertler üzerinde birtakım zararlı etkileri de olabilmektedir.

Televizyon; okul çağındaki çocukların boş vakitlerini doldurarak okuma alışkanlığı kazanmasını engellemekte, sosyalleşmesini zorlaştırmaktadır. Sadece eğlendirme ve yüksek izlenme oranlarına ulaşma amacına dönük bazı kanallar, yeterli özdenetim yapmadıkları için kültürümüzü ve toplumsal değerlerimizi aşındırmakta ve yozlaştırmaktadır.

UYGULAMA FAALİYETİ

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
<ul style="list-style-type: none">➤ İTÜ'nün TV yayıncılığı denemelerini inceleyiniz.➤ TRT'nin TV yayınlarının başlaması ve gelişmesini inceleyiniz.➤ Özel TV'lerin kurulma ve gelişmesini inceleyiniz.➤ Türkiye'de televizyonculuğun sorunlarını ve topluma etkilerini tartışınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ TRT'nin ilk dönem TV programlarını izleyerek teknik ve içerik bakımından günümüz programlarıyla karşılaştırınız.

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre yaptığınız çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet / Hayır“ seçeneklerinden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

	DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1	İTÜ'nün TV yayıncılığı denemelerini incelediniz mi?		
2	TRT'nin TV yayınlarının başlaması ve gelişmesini incelediniz mi?		
3	Özel TV'lerin kurulma ve gelişmesini incelediniz mi?		
4	Türkiye'de televizyonculuğun sorunlarını ve topluma etkilerini tartıştınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınız arasında “Hayır” yoksa bir sonraki öğrenme faaliyetine geçebilirsiniz. Eğer “Hayır” cevabı vermişseniz, yapamadığınız işlemi ve varsa konularını tekrar ederek ya da öğretmeninizden yardım alarak eksikliğinizi gideriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki boşlukları doğru sözcüklerle doldurunuz

- 1- TRT'nin televizyon yayınları yılında başlamıştır.
- 2- Türkiye'nin ilk özel televizyon kanalı 'dir.

Aşağıda verilen ifadelerin başındaki boşluğa doğru ise (D) yanlış ise (Y)koyunuz.

- 3- () Ülkemizde ilk televizyon yayıncılığı denemelerini İstanbul Teknik Üniversitesi yapmıştır.
- 4- () TRT'nin renkli televizyon yayınları 1970'lerde başlamıştır.
- 5- () TRT 2 1986, TRT 3 ve TRT GAP 1989'da yayına geçmiştir.
- 6- () TRT 2 kültür-sanat ve haber ağırlıklı bir TV kanalımızdır.

DEĞERLENDİRME

Verdiğiniz cevapları, cevap anahtarı ile karşılaştırarak performansınızı ölçünüz. Bu öğrenme faaliyeti ile ilgili eksikleriniz varsa eksiklerinizi öğrenme faaliyetinden ya da öğretmeninizden yardım alarak giderebilirsiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-5

AMAÇ

Kitle iletişim araçlarının geleceği konusunda öngörülerini analiz edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Geleceğimiz ve teknoloji konusunda yazılmış makale ve kitapları okuyunuz. Konusu gelecekte geçen filmlerde medya organlarının kullanım şekline, günümüzden farklarına dikkat ediniz. Okuduklarınızı ve seyrettiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. “İlerleme” ve “değişme” kavramlarının her zaman olumlu mu yorumlanması gerektiğini tartışınız.

5. GELECEĞİN YAYIN TEKNOLOJİLERİ

Günümüzde bilim, hayatımızın tıptan iletişime, gıdadan mimariye kadar pek çok alanını hızla değiştirmeye devam ediyor. Pek çok ülkede araştırma-geliştirme (AR-GE) faaliyetleri için hem devlet hem de büyük firmalar tarafından milyarlarca dolar harcanıyor. Günümüz teknolojisinin ilerlemesini, bir arabanın otoyolda ilerlemesinden çok bir kartopunun bayır aşağı yuvarlanırken büyümesine benzetebiliriz. Bilim ve teknolojinin bu hızlı ve katlamalı ilerlemesi sebebiyle, 21. yüzyılda, 20. yüzyıla göre birkaç kat daha fazla icat ve keşif yapılacağı öngörülmektedir. Teknolojinin en hızlı değiştirdiği alanlardan biri ise şüphesiz iletişim sektörüdür. Şimdi bizi yakın gelecekte ne tür yeniliklerin beklediğine göz atalım.

5.1. Görüntü Kalitesi Konusundaki Gelişmeler

5.1.1. Karasal Yayıncılık

Evlerimizde basit antenlerle seyrettiğimiz yayınlar, “analog yayın” olarak adlandırılır. Çanak anten ve bir televizyon yanında tutulan uydu alıcısı vasıtasıyla izlenen yayınlar ise “dijital”, yani “sayısal yayın”dır. TV yayın teknolojilerinin en son yaygınlaşanı olan karasal yayıncılık ise çanak anten kullanılmadan dijital yayın yapılabilmesini/izlenebilmesini sağlar. Karasal yayıncılıkta TV kuruluşları, görüntüleri uydu yayınında olduğu gibi dijital olarak yayınlarlar, bu yayını izleyebilmek için ise bir çanak antene ihtiyaç yoktur. Basit bir anten ve “set top box” adı verilen bir setüstü cihazla bu dijital yayını izlemek mümkündür. Yani karasal yayıncılık sistemi, bugün çanak antenlerle izleyebildiğimiz kalitede yayını çok daha basitçe ve ucuza izlememizi sağlayacaktır.

Karasal yayıncılık sisteminin avantajları şöyle sıralanabilir:

- Bu sistemdeki dijital görüntü kalitesi, hava şartlarından etkilenmez, görüntü kalitesinde bozulmalar olmaz.
- Karasal yayıncılık CD kalitesinde ses imkânı sunmaktadır.
- Analog yayına göre daha çok sayıda TV kanalı seyredilebilir.
- Yayıncılar interaktif hizmetler sunabilir.
- Daha az sayıda vericiyle daha uzak mesafelere yayın yapılabilir.
-

Karasal yayıncılığın da kendine göre birtakım olumsuz yönleri vardır. Bunlardan birincisi, her eve bir setüstü cihaz almayı gerektirmesidir. (Setüstü ünitesi, yeni üretilen bazı televizyonların içine imalat sırasında da konmaktadır). Bu yayıncılığı diğer bir olumsuz yönü ise görüntünün bazen donmasıdır.

Karasal yayıncılık konusunda değişik ülkelerin geliştirdiği farklı yayın sistemleri mevcuttur. Ülkemiz, bunlar arasında Avrupa ülkelerinin kullandığı DVB-T formatını tercih etmiştir. Türkiye’de karasal yayıncılık denemeleri 2005 yılında başlatılmıştır. 2015 yılına kadar diğer Avrupa ülkeleriyle beraber ülkemizde de analog yayın kademeli olarak sona erdirilecek ve karasal yayına geçilecektir.

5.1.2. HD Teknolojisi

Karasal yayıncılığın, görüntünün ve sesin aktarımını daha kaliteli hale getirdiğini gördük. High Definition (HD) veya Türkçesiyle “Yüksek Çözünürlüklü Televizyon” ise kameraların daha yüksek kalite görüntü toplamasını sağlayan yeni bir formattır. VHS, Betacam, DV gibi televizyon formatlarının ardından gelen bu yeni teknoloji, sinema filmlerinden daha kaliteli görüntü üretebilme imkânı tanıdığından dolayı sinema sektöründe de kullanılmaya başlanmıştır.

HD teknolojisi konusunda çalışmalar aslında 1980’lere kadar dayanır. 1990’ların ortalarında ise HD teknolojisi bir yayıncılık standardı olarak kabul görmeye ve bu teknolojiye uygun ürünler üretilmeye başlandı. Bazı gelişmiş ülkelerde HD yayın denemeleri başlamışsa da bu teknoloji oldukça yavaş yayılmaktadır. Bunun en önemli sebebi televizyonların HD yayın yapabilmesi için kameralardan montaj setlerine ve uplink cihazlarına kadar bütün sistemlerini değiştirmeleri gerekmesidir. Normal olarak, HD yayını seyredebilmek için evlere de HD uyumlu televizyonlar alınması gerekecektir.

HDTV konusunda şu anda 720p ve 1080i olmak üzere iki farklı video format mevcuttur. Evlerimizdeki mevcut TV’ler 720x576 ekran çözünürlüğünde görüntü sunarken, HD TV’ler 1920x1080’e kadar ekran çözünürlüklerini desteklerler. HD TV’lerde renkler ve şekiller çok daha canlı ve gerçekçi görüntülenir. TV yayını, sinemalardaki veya DVD filmlerdeki gibi 5.1 ses kalitesinde dinlenebilir.

HD teknolojisinin televizyona getireceği bir başka yenilik de ekranın boyutu konusundadır. Mevcut televizyonların çoğunun ekran boyutu 4x3 oranında ve kareye yakın görünümdeyken HD uyumlu TV'ler 16x9 çerçeve oranında ve dikdörtgenimsidir. Bu çerçeveleme, sinema perdeleri gibi panoramik ve gözün daha kolay algılayacağı bir görüntü sağlar. Aslında HD teknolojisi ile karasal yayıncılığın birbirini tamamladığı söylenebilir. HD teknolojisi kaliteli görüntüye sahip olduğu için aktarımda da büyük bant genişliklerine ihtiyaç duyar. Karasal yayıncılık, dijital olduğu ve yüksek bant genişliklerini desteklediği için HD yayınlar için de uygundur.

Resim 5.1: HD TV'ler genellikle 16x9 ekran boyutlarındadır.

Ülkemizdeki bazı TV kuruluşları HD kameralarla dizi ve film çekimleri yapmaya veya HD teknolojisi ile üretilmiş programlar yayınlamaya başlamışlardır.

5.1.3. Üçboyutlu Televizyon

Türkiye'nin de aralarında bulunduğu bazı ülkelerde üçboyutlu televizyon konusunda araştırmalar yapılmaktadır. Üçboyutlu televizyon çalışmaları temelde, televizyonu sadece eni ve boyu olan bir çerçevenin içinden çıkartarak, ona derinlik katma çabasıdır. Böyle bir televizyona, sağdan solda veya arkadan bakıldığında tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi eşyanın farklı yönlerden görüntüsünü görmek mümkün olacaktır. Lazerlerle çalışan holografik teknolojiye dayalı bu sistemde yatay bir düzlem üzerine ışık verilerek görüntü oluşturulması hedeflenmektedir. Üçboyutlu televizyonda seyirci elini görüntünün içine sokabilecek ama sadece ışıkla temas etmiş olacaktır.

Resim 5.2: Üç boyutlu televizyon

5.2. Televizyon Yayınlarının Zenginleşmesi ve Kişiselleştirilebilmesi

Televizyon yayıncılığı alanında teknoloji kadar içerikler ve bunların sunumu da çok hızlı bir şekilde gelişerek çeşitlenmektedir.

5.2.1. Tematik Yayıncılık

Giderek artan kanal sayısı, televizyon yöneticilerini izleyici çekebilmek için değişik ilgi alanlarına yönelmeye, tematik (konulu) yayıncılık yapmaya itmektedir. Televizyonculuğun ilk döneminde bütün televizyonlar aile kanalı görünümündeydi. On yıllar boyunca bütün televizyonlar daha geniş bir kitleye hitap edebilmek için sınırlarını geniş tuttular. Günümüz dünyasında ise izleyici beklentileri değişmiştir ve izleyici çekebilmek veya yeni izleyiciler oluşturmak için daha özel ilgi alanlarına eğilmek gerekmektedir. Uydu yayıncılığı ile dijital platformların çok daha fazla TV kanalının yayın yapmasını ucuzlatması ve kolaylaştırması bu tip “dar alan yayıncılığı” girişimlerini arttırmıştır. Dünyada ve ülkemizde giderek yaygınlaşan konulu kanallar, haber, spor, belgesel, alışveriş, eğlence, din, kültür, teknoloji, müzik, çocuk, sinema gibi birçok konu üzerine yayın yapmaktadırlar. Tematik kanallar genellikle ücretli yayıncılık platformlarında (HBO, Digitürk, Kablo TV vb.) veya uydu yayınlarında yer almaktadır.

5.2.2. TV Yayınlarının Kişiselleştirilebilmesi

Günümüz izleyicisi kendi ilgi alanlarında özel programlar izlemek dışında, bu programları istediği saatte izlemeyi de talep etmektedir. Bu isteğin karşılanmasında ilk adımı, kuşak tekrarı yapan konulu kanallar atmıştır. Örneğin; bir dizi kanalında aynı dizi 24 saat içinde 2–4 kez yayınlanmakta ve izleyici bunu kendisine en uygun saatte takip edebilmektedir.

Yayınların kişiselleştirilmesinde ikinci bir adım ise “Tivo” adı verilen, televizyona bağlanan bir cihaz sayesinde atılmıştır. Gelişmiş bir video kayıt cihazı olan Tivo ve benzerleri sayesinde izleyiciler evde olmadıkları saatlerde yayınlanan programların kaydedilmesini sağlayabilir ve bu kayıtları istedikleri saatlerde seyredebilirler. Onlarca saatlik kayıt imkânı sağlayan bu tip kayıt cihazları üzerinden program ismi, konu, oyuncu, futbol takımı vb. isimleri yazarak program araması yapmak, kayıt programlamak, seyredilen programları ileri-geri alabilmek ve reklâmları atlayabilmek mümkündür. Böyle bir cihazla hafta içi her gün, evde olunmayan saatte yayınlanan bir programın kaydedilmesini programlayan bir TV izleyicisi, hafta sonu bu programın bir hafta boyunca yayınlanan tüm bölümlerini peş peşe ve reklamlarını atlayarak izleyebilmektedir.

Bu tip kayıtçı cihazların bazıları aynı zamanda yayın platformu işlevi de gördüğünden cihaz bedeli dışında aylık abonelik ücreti de alınmaktadır.

Resim 5.3: TiVo TV

UYGULAMA FAALİYETİ

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
<ul style="list-style-type: none">➤ Karasal yayıncılık teknolojisini inceleyiniz.➤ HD teknolojisini inceleyiniz.➤ Üç boyutlu televizyon hakkında yapılan araştırmalarını inceleyiniz.➤ Tematik yayıncılığı inceleyiniz.➤ TV yayınlarının kişiselleştirilmesini inceleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ RTÜK'ün sitesinden (www.rtuk.org.tr) karasal (sayısal) yayıncılık konusunda detaylı bilgi edinebilir ve son gelişmeleri takip edebilirsiniz.➤ HD kalitesinde film fragmanları ve görüntüler izlemek için aşağıdaki linkleri kullanabilirsiniz:<ul style="list-style-type: none">➤ http://www.apple.com/trailers/➤ http://www.microsoft.com/windows/windowsmedia/musicandvideo/hdvideo/contentshowcase.aspx➤ Tivo cihazının çalışma sistemini daha detaylı öğrenmek için demo'sunu izleyebilirsiniz: http://www.tivo.com/1.0.demo.asp

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre yaptığınız çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet / Hayır“ seçeneklerinden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

	DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1	Karasal yayıncılık teknolojisini incelediniz mi?		
2	HD teknolojisini incelediniz mi?		
3	Üç boyutlu televizyon hakkında yapılan araştırmaları incelediniz mi?		
4	Tematik yayıncılığı incelediniz mi?		
5	TV yayınlarının kişiselleştirilmesini incelediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınız arasında “Hayır” yoksa bir sonraki öğrenme faaliyetine geçebilirsiniz. Eğer “Hayır” cevabı vermişseniz, yapamadığımız işlemi ve varsa konularını tekrar ederek ya da öğretmeninizden yardım alarak eksikliğinizi gideriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıda verilen ifadelerin başındaki boşluğa doğru ise (D) yanlış ise (Y)koyunuz

- 1- () Karasal yayıncılık bir sayısal (dijital) yayıncılık şeklidir.
- 2- () HD teknolojisinin yaygınlaşmasının yavaş olmasının sebebi, yüksek maliyet gerektirmesidir.
- 3- () Tematik yayıncılık televizyonculuğun ilk günlerinden beri yapılmaktadır.
- 4- () Yeni video kayıt cihazları sayesinde programları istenen saatlerde seyretmek mümkündür.
- 5- () Karasal yayıncılıkta görüntünün kalitesi sadece havanın yağışlı olduğu durumlarda bozulur.
- 6- () HDTV'ler genellikle 16x9 çerçeve oranında ve dikdörtgen şeklindedir.

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız.

DEĞERLENDİRME

Verdiğiniz cevapları, cevap anahtarı ile karşılaştırarak performansınızı ölçünüz. Bu öğrenme faaliyeti ile ilgili eksikleriniz varsa eksiklerinizi öğrenme faaliyetinden ya da öğretmeninizden yardım alarak giderebilirsiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Modülü tamamladınız, tebrik ederiz. Öğretmeniniz size çeşitli ölçme araçları uygulayacaktır. Öğretmeninizle iletişime geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1 CEVAP ANAHTARI

1-	D
2-	D
3-	Y
4-	D
5-	Y
6-	Marconi
7-	1906–1920
8-	BBC

ÖĞRENME FAALİYETİ 2 CEVAP ANAHTARI

1-	1927
2-	1992
3-	Y
4-	D
5-	D
6-	Y
7-	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 3 CEVAP ANAHTARI

1-	Y
2-	Y
3-	D
4-	D
5-	D
6-	İngiltere
7-	FCC

ÖĞRENME FAALİYETİ 4 CEVAP ANAHTARI

1-	1968
2-	Star 1
3-	D
4-	Y
5-	D
6-	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 5 CEVAP ANAHTARI

1-	D
2-	D
3-	Y
4-	D
5-	Y
6-	D

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- Tekinalp Prof. Dr. Şermin, **Camera Obscura'dan Synopticon'a Radyo ve Televizyon**, Der Yayınları, İstanbul, 2003.

KAYNAKÇA

- TOPRAK Murat, **Yayımlanmamış Ders Notları**, İstanbul, 2006.
- AZİZ Dr Aysel, **Radyo ve Televizyona Giriş**, Ankara Ün. Siyasal Bil. Fak. Yayınları, Ankara, 1976.
- BRİGSS Asa, Peter Burke. **Medyanın Toplumsal Tarihi**, İzdüşüm Yayınları, İstanbul, 2004.
- CANKAYA Doç Dr. Özden, **Dünden Bugüne Radyo Televizyon**, Beta Yayınları, İstanbul, 1997.
- CEYLAN Emel Tamer, **Dünü ve Bugünüyle Televizyon**, Varlık Yayınları, İstanbul, 1983.
- ÇAKIR Doç. Dr Hamza, **Tüm Yönleriyle Radyo**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2005.
- ERDAMAR Bengül, **Radyo Programcılığı**, Şahsi Basım, İstanbul, 1996.
- KOCABAŞOĞLU Dr. Uygur, **Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna**, Ankara Ün. Siyasal Bil. Fak. Yayınları, Ankara, 1980.
- TEKİNALP Prof. Dr. Şermin, **Camera Obscura'dan Synopticon'a Radyo ve Televizyon**, Der Yayınları, İstanbul, 2003.
- TRT Referans Kitap, Ankara, 2003.
- www.itu.int
- www.trt.net.tr
- www.rtuk.org.tr
- www.acikradyo.com
- www.handbuch-deutschland.de/book/tu/005_014_002.html
- <http://turkish.irib.ir/Radyo%20Tarihi.htm>
- www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2004/01/040112_iran_rehber.shtml
- www.cedmagic.com/history/rca-first-postwar-630ts.html
- www.historyplace.com/specials/calendar/docs-pix/sam-morse.jpg
- www.astrosurf.org/lombry/Radio/morse-key-1844.jpg
- www.turktelekom.com.tr/webtech/default.asp?sayfa_id=73
- www.nrao.edu/whatisra/images/hertz.jpg
- www.nrao.edu/whatisra/images/maxwell2.jpg
- www.nrao.edu/whatisra/images/1876_Marconi.jpg
- www.histoire-informatique.org/musee/img/ldf.jpg
- http://www.businessweek.com/magazine/content/04_27/art04_27/0427pe_
- http://photohost.tyr.org.uk/Leeds/DSC_1192.jpg
- <http://www.iptv-forum.com/2006/images/stories/EBU%20logo%202.JPG>
- <http://www.digicamhistory.com/1920s.html>
- http://tivo.com/resources/images/tv_tivo_fulldpi.jpg
- http://www.fotoajans.com/turk_unlu/m/mahmut_tali_ongoren.jpg
- http://www.3dtv-research.org/publicDocs/kickOff/BasinBulteni_Bilkent.pdf